

BACHELOROPPGAVE

De minste barnas naturopplevelser i barnehagen

The youngest children's experiences with nature in kindergarten

Kandidatnummer 452 & 791

BACH301

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett (FLKI)

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Barnehagelærerutdanningen

Veileder: Jacqueline Weidner

Innleveringsdato: 25.05.2022

Antall ord: 14 191

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, *jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.*

Forord

Denne bacheloroppgaven er siste arbeid i vårt utdannelsesforløp før vi er utdannede barnehagelærere fra Høgskolen på Vestlandet. Det har vært krevende, men lærerikt å jobbe, undersøke og komme frem til våre funn og data, og bearbeidelsen av disse.

Vi vil begynne med å takke Jacqueline Weidner som har vært vår veileder i skriveprosessen. Vi har satt stor pris på konstruktiv kritikk, tips og råd samt oppmuntring og generelle tilbakemeldinger. Du har vært tilgjengelig, lett å kommunisere med, og bistått oss med å føle fremgang, mestring og motivasjon.

Videre vil vi rette en takk til informantene våre som stilte opp til intervju og brukte av sin tid til å bidra med innholdsrike og reflekterte tanker. Deres tanker har dannet utgangspunktet vårt til å skrive en bacheloroppgave som vi er stolte av å levere.

Vi vil også rette en takk til våre familier og ektefeller som har gjort det mulig for oss å gjennomføre utdanningen vår. De har bidratt med emosjonell støtte og tid til å gjennomføre tyngre perioder som har resultert i at vi har fått lest, skrevet og kommet i mål med oppgaver gjennom våre tre år på Høgskulen på Vestlandet.

Til slutt vil vi takke hverandre for det gode samarbeidet gjennom hele utdanningsforløpet, men spesielt gjennom arbeidet med bacheloroppgaven. Vi har lært å kjenne hverandre bedre, på godt og vondt, opplevd mestring og motstand sammen som et team. Vi har motivert hverandre, støttet hverandre og dratt hverandre gjennom tøffe skriveperioder. Det har vært et lærerikt, tøft og utfordrende semester på mange måter, men vi går likevel ut av skolegangen vår med gode minner og positive opplevelser.

Abstract

In our study, we wanted to find out how the adults in kindergarten relate to giving the children experiences with nature, and the outdoor life, in kindergarten from an early age. We chose the theme of this assignment based on our own encounters with the youngest children in kindergarten and the variations we have seen during our education and practical experience in relation to how the youngest children are prioritized. Our study involves children in the age of 1-3 years old, the adults' attitudes towards outdoor life, how the adults appear as role models in interaction with the children in their encounters with nature and how, and why, the children should be given experiences with outdoor life. The Framework Plan for Kindertans has required the employees in kindergarten to ensure that the children have outdoor experiences. "The children shall be given outdoor experiences and discover the diversity of the natural world, and kindertans shall help the children to feel connectedness with nature." (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11).

In our studies we chose to use qualitative interviews of kindergarten teachers from the toddler wards and combine their thoughts and experiences with literature and theories on the subject. Our four informants had the opportunity to express their own opinions and experiences of their own practical knowledge and day to day routines, but also towards how they view the rest of the employees in interacting with the children in outdoor life and in nature. The informants work in two different kindertans with two different profiles. One has an outdoor life profile, the other one does not. Throughout this assignment we have tried to shine a light on what the employees in kindergarten see as important regarding the youngest childrens encounter with the outdoors life at an early age. Our main findings are based on our informants' thoughts about the adults' role and attitudes towards the outdoors life as important to create interest and positive experiences for the children, what positive effects early encounters with nature can have and how the kindergarten can ensure that the children get these experiences. By looking at our findings, based on the informants' thoughts combined with theories, we have concluded that to give children these experiences, the adults in kindergarten must be aware of the positive effects outdoor life entails in relation to children's development and well-being. This also involves a responsibility to raising awareness of other staff members, and ensuring that attitudes are displayed according to what is in the children's best interests.

Innhold

Forord	2
Abstract.....	3
1.0 Innledning	6
1.1 Bakgrunn for valg av tema	7
2.0 Teoridel.....	8
2.1 Tilknytning, trygg base og støttende stillas	8
2.2 Betydningen av erfaringer med friluftsliv for de minste i barnehagen	10
2.2.1 Affordance.....	11
2.2.2 Motorisk utvikling.....	11
2.2.2.1 De minste barnas kroppslige uttrykk.....	12
2.2.3 Lek og sosiale relasjoner mellom barna	13
2.2.4 Barns medvirkning	14
2.3 Voksenrollen.....	15
2.3.1 Basisferdigheter	17
2.3.2 Turledelse	18
3.0 Metode.....	19
3.1 Valg av metode.....	19
3.2 Kvalitativ metode/intervju.....	19
3.2.1 Semistrukturert intervju	19
3.3 Intervjuguiden.....	20
3.4 Valg av informanter	20
3.5 Gjennomføring av intervju.....	21
3.6 Bearbeiding av intervju	22
3.7 Metodekritikk	22
3.8 Etske hensyn og personvern.....	24
4.0 Presentasjon av funn og drøfting.....	25
4.1 Betydningen av at de minste får erfaringer med friluftsliv i barnehagen	26
4.1.1 Progresjon i møte med naturen.....	27
4.1.2 Motorisk utvikling og sanseopplevelser	28
4.1.3 Lek, samspill og sosiale relasjoner.....	29
4.1.4 Affordances.....	30
4.2 Hvordan gi minste barna gode erfaringer med friluftsliv?	32
4.2.1 Tilknytning/Støttende stillas/trygg base	33
4.2.2 Barns medvirkning	34

4.2.3 Utdanning med tanke på å ferdes i naturen med barn.....	37
4.2.4 Voksenrollen	38
4.2.4.1 Holdninger og voksne som rollemodeller.....	38
4.2.4.2 Være påskrudd.....	41
5.0 Avslutning	43
6.0 Litteraturliste	46
7.0 Vedlegg.....	49
7.1 Vedlegg 1	49

1.0 Innledning

En stor del av barnas hverdag foregår i barnehagen. Det er et problem i dagens samfunn med fysisk inaktivitet. Derfor har barnehagen en viktig rolle med å utvikle gode livsstilsvaner i tidlig alder (Lundhaug, 2020, s. 106). Regjeringen har i stortingsmelding 18 (2015-2016, s. 10) skrevet «Friluftsliv er en viktig del av den norske nasjonale identiteten og den norske kulturarven. Friluftsliv har en dokumentert helseeffekt og er en viktig faktor for befolkningens livskvalitet». Det står videre en definisjon av friluftsliv som «Opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse» Rammeplanen for barnehager sier blant annet om barns opplevelser i naturen at «Barna skal få naturopplevelser og bli kjent med naturens mangfold, og barnehagen skal bidra til at barna opplever tilhørighet til naturen.» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11). Ansatte i barnehagen har dermed et ansvar for å gi barna erfaringer med friluftsliv og bidra til at barna får gode opplevelser i naturen.

Rammeplanen pålegger også personalet å gi barna erfaringer som innebærer variasjon i omgivelser og miljøer for å gi dem opplevelser som gir mulighet for utvikling av sanser, motorikk og anledning til lek både i og utenfor barnehagens område (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 50). Det er et økende antall yngre barn i barnehagen, og basert på dette har barnehagen en viktig oppgave med å skape trygge rammer og et pedagogisk tilbud som ivaretar behovene til de yngste i barnehagen (Lundhaug, 2020, s. 106).

I vår oppgave har vi valgt å sette søkelys på de minste barna sine erfaringer med friluftsliv, og måten ansatte i barnehagen tilrettelegger for at barna skal kunne få slike erfaringer. Gjennom kvalitative intervju og teori på området ønsker vi å belyse hvordan personalet forholder seg til rammeplanens føringer, og benytter uterommet både innenfor og utenfor barnehagens områder sammen med de minste barna. Vi har måttet begrense omfanget av oppgavens innhold for å holde oss innenfor de formelle rammer for en bacheloroppgave. Vi har derfor valgt ut enkelte fokusområder som vi mener har spesielt betydning når det gjelder å kunne gi de minste barna erfaringer med friluftsliv. Fokusområdene omhandler tilknytning, voksne som støttende stillas og trygg base, barns medvirkning, barns affordance, motorisk utvikling, lek og sosiale relasjoner, voksnes kompetanse med friluftsliv, voksenrollen og voksnes holdninger med barn i naturen. Vi anser også flere områder som viktige, men går ikke i dybden her.

Ut ifra dette utarbeidet vi følgende problemstilling *“Hvordan forholder personalet seg til det å gi de minste barna (1-3 år) erfaringer med friluftsliv i barnehagen?”*

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Gjennom vår utdanning har vi fått innsikt i teori og erfaringer med praksis som omhandler rammeplanens ulike fagområder, men noe vi begge har bemerket oss er at det har vært mindre oppmerksomhet rettet mot de minste i faglitteratur enn vi følte behov for i forhold til å utøve profesjonen.

Bakgrunnen for valg av tema kommer fra fordypningen i barnehagelærerutdanningen, “Barn, natur og friluftsliv”. Her har vi sett et potensiale for å være mer ute med de minste, ha de med på turer og gi de friluftsliverfaringer i barnehagen. Vi har selv varierende erfaringer fra småbarnsavdelinger i forhold til om, og hvor mye, de voksne ferdes med barna utenfor barnehagens område.

Vi ønsker med denne oppgaven å undersøke, belyse forskjeller og likhetstrekk, om hvordan personalet forholder seg til de minste barna i møte med naturen. Vi vil derfor undersøke problemstillingen gjennom intervju med ansatte på småbarnsavdelinger. Vi har forberedt intervju med spesifikke spørsmål som skal gi oss et bilde på hvordan de ansatte tilrettelegger for å gi barna erfaringer med friluftsliv i barnehagen, både utenfor og inne på barnehagens område, og hvorfor de gjør som de gjør.

2.0 Teoridel

I denne delen av vår undersøkelse vil vi gjøre rede for teoretiske perspektiv som vi benytter til å belyse vår valgte problemstilling:

«Hvordan forholder personalet seg til det å gi de minste barna (1-3 år) erfaringer med friluftsliv i barnehagen?»

Vi har delt kapittelet inn i flere underkapitler som inneholder teori om tema som vi anser som sentrale å trekke frem i forhold til drøftingen av funn fra gjennomførte intervju. En god del av litteraturen vi har valgt omhandler barn i barnehagealder generelt, og det oppleves som om det finnes mindre litteratur knyttet mot de minste barna, også i forhold til opphold i naturen, enn barn i alderen 3-6 år. Vi føler uansett at utvalgt teori er relevant for å kunne besvare problemstillingen.

2.1 Tilknytning, trygg base og støttende stillas

Tilknytning handler om barnets følelsesmessige bånd med de personene som gir barnet omsorg. Askland og Sataøen sin definisjon sier at tilknytning er det følelsesfargede båndet som knytter barnet til en eller flere personer. Dette er spesielt viktig hos de minste (2019, s. 56). På småbarnsavdelinger (1-3) kan man se dette utspille seg i både oppstartsfasen, men også senere eller dersom det kommer inn nytt personale, vikarer, studenter og lignende. Tilknytning er en form for selvopplevelse hos barnet som blir regulert av følelser overfor andre, fysisk nærhet, trygghet og gjensidige opplevelser mellom seg selv og andre. Det hører til opplevelsen av kjerneselvet (Askland og Sataøen, 2019, s.58-59).

Begrepet “trygg base” brukes om et miljø for barnet der de voksne er i stand til å se barnets emosjonelle og konkrete behov, men også fysisk se, holde fast på det i tankene og bevisstheten, slik at barnet blir utslagsgivende for omsorgspersonens handling og holdning (Askland og Sataøen, 2019, s. 56-59).

En trygg base er også et utgangspunkt for barna i friluftslivet. Det betyr at de må føle seg trygge på at de blir sett, at de kan få støtte, hjelp samt oppmuntring når de trenger det (Neegaard, 2020, s. 16). Dette vil variere ut fra barnets personlige constraints. Personlige

constraints er hvert individ sitt unike utgangspunkt og går ut på hvordan barn er ulike fysisk og psykisk (Neegaard, 2020, s. 13).

For de voksne vil det ha ligge en utfordring i å vite hvor grenser går i forhold til når man skal utfordre barna og når man bare skal være den trygge havnen å komme til (Neegaard, 2020, s. 16). Her finnes det en intervensjonsmetode fra USA som heter trygghets sirkelen (Powell et al. 2015). Denne metoden er bygget på tilknytningsteori og skal hjelpe foreldre å forstå barnas behov og bli bevisste egne utfordringer. Dette vil også gjelde voksne i barns nære relasjon, slik som ansatte i barnehagen. Barn trenger god tilknytning til foreldre og andre nære relasjoner for å føle seg trygge samt å kunne utforske verden og bli trygg og selvstendig. Det er avgjørende at barna har en trygg base i en voksen for at det skal tørre å utforske og at barnet skal kunne lære. Det er også da avgjørende at barnehagelæreren eller andre ansatte er bevisste og oppmerksomme på hvert barns personlige constraints, samt være en trygg base å komme tilbake til for enten trøst, støtte eller oppmuntring (Neegaard, 2020, s. 16).

De voksne må være en trygg base, også i friluftslivet. Det er inntrykk, læring og utfordringer i møte med friluftslivet og barn vil søke tilbake til den voksne for støtte eller anerkjennelse. I dette øyeblikket vil de ikke være åpne for læring og utfordringer. Da trenger barnet at den voksne er større, sterkere og klokere og kan hjelpe barnet med å uttrykke hva det trenger. Det trenger ikke alltid å være fysisk kontakt barnet søker, et blick mot den voksne som da igjen viser barnet at hen ser det og bekrefter tilknytningen kan være nok (Neegaard, 2020, s. 16). Da er det viktig med engasjerte, tydelige og tilgjengelige voksne både i friluftslivet og ellers i barnehagen. Barna må kunne stole på at de voksne ser dem (Neegaard, 2020, s. 16-18).

Som voksen i relasjon med barn er det å være et støttende stillas viktig (Askland og Sataøen, 2019, s.203). Dette innebærer at man allerede har opprettet en trygg relasjon i en tilknytningsfase slik som nevnt over. I et støttende stillas skal man som voksen kunne se barna her og nå, men samtidig helheten til barnet. Et støttende stillas er den støtten barnet får av en voksen, eller et barn utenfor dets egen utviklingszone, som gjør at barnet blir i stand til å utføre en oppgave som det ikke hadde klart på egenhånd (Askland og Sataøen, 2019, s.203).

2.2 Betydningen av erfaringer med friluftsliv for de minste i barnehagen

Friluftsliv kan medbringe mange helsefremmende elementer (Neegaard, 2020, s. 72). I seg selv er friluftsliv en tradisjon som har en verdi i seg selv, som har sider ved seg som et mer instrumentelt uteliv mangler. Neegård (2020, s. 73) skriver at friluftsliv hovedsakelig handler om egenverdien av opphold og aktivitet i naturen i barns friluftsliv.

Mytting og Bischoff skriver at friluftsliv er et stort og mangfoldig område. De skriver videre at friluftsliv består av mange aktiviteter og berører mange forskjellige temaer som alle inngår i friluftsliv. Derimot er friluftsliv først og fremst praksis, noe vi opplever og gjør/utfører i naturen (2008, s.3).

Vi lagde en egen definisjon ut ifra det vi har lært gjennom utdanningen vår som en del av vår introduksjon til intervju av barnehagepersonell som er:

«Friluftsliv i barnehagen er tid som tilbringes utenfor barnehagens områder, med sanselige og fysiske opplevelser og erfaringer med natur. Barna møter her nye opplevelser og erfaringer med områder der de må bruke sin affordance til å se muligheter i miljøet. Vi tenker også at det er en arena for å utvikle affordance sammen med andre barn og voksne».

Begrepet affordance kommer vi tilbake til i neste delkapittel.

Friluftsliv er en egen del av politikken hvor barnehagebarn er prioriterte for både friluftslivets egenverdi og nytteverdien. Fokuset av nytteverdien i friluftslivet i Stortingsmelding nr. 39 (2000-2001) sier oss at det er en forventning om å legge vekt på nytteverdien av friluftslivet .

Turen til barnehagebarn kan ha elementer av både nytteverdi og av egenverdi, som gjør at friluftsliv på mange måter skal dekke svært mange områder og ulike sider ved opphold og aktivitet i naturen. I møte med naturen kan man dekke flere aspekter ved barnehagehverdagen slik som danning, fysiske-, sosiale- og mentale utfordringer og følelsesmessige erfaringer. Dette kan være både helsefremmende og oppbyggende for motorikk, utvikle tilhørighet til og føle trygghet i nærmiljøet og utfordres sosialt gjennom lek og samarbeid. Det ligger mye læring ute i friluftslivet både kognitivt og fysisk. Både om bevegelse, gjennom bevegelse og i bevegelse (Neegaard, 2020, s. 72-89).

Om pedagogisk arbeid i naturen nevner Langholm et. al. blant annet tur i naturen som helsefremmende, førstehåndserfaringer som sanseopplevelser, mestringsmuligheter og en utmerket arena for språk- og begrepslæring (2017, s. 52-55).

2.2.1 Affordance

Begrepet affordance ble utarbeidet av den amerikanske psykologen James J. Gibson. Dette begrepet bruker vi for å forklare hvilke muligheter et individ ser og tiltrekkes av i miljøet, og hvilke relasjoner som finnes mellom omgivelsene og individet (Gibson, 2015, s. 119).

Begrepet skal sette ord på hva det er som gjør at et individ velger å handle som de gjør når de møter gjenstander, miljø eller terreng (Neegaard, 2020, s. 80). Dette handler om hva naturen kan tilby hvert individ i møtet med miljøet, som igjen er avhengig av det følelsesmessige, mentale og fysiske erfaringsgrunnlaget hvert individ har (Lundhaug, 2020, s. 23).

Her får individene en tilknytning til stedet via aktiviteter, og kan ut ifra dette å se mulighetene miljøet tilbyr. Aktivitetene individene opplever er med på å utvikle forholdet mellom individet og naturen, hvor de får kjenne på kontrastene til et aktivt friluftsliv (Lundhaug, 2020, s. 24).

Barn trekkes i stor grad mot utfordringer og risiko, og vil individuelt tolke affordances fra miljøet på bakgrunn av utfordringer de tiltrekkes mot, noe som avhenger av deres personlige constraints, oppgave constraints og miljø constraints. Constraints handler om rammer som hemmer eller fremmer barnets motoriske utvikling, både de personlige rammene, rammene i miljøet og rammene i oppgaven som skal utføres (Neegaard, 2020, s. 13).

2.2.2 Motorisk utvikling

Motorikk handler om alt som har med bevegelse å gjøre. En enkel definisjon er bevegelse eller samspill mellom nerver og muskler (Osnes et al., 2015, s. 115). Hjernen sender signaler om handlingsoppgave, og musklene utfører handlingen. Noe må sende signaler til hjernen også, dette vil kanskje komme via sanser som syn eller hørsel, og baseres på tidligere erfaringer og handlingsmønstre en tilegner seg i sin oppvekst. Her blir det et samspill mellom flere av kroppens ulike deler som til slutt blir en bevegelse. Her spiller også individets motivasjon og selvoppfatning inn på utførelsen av bevegelser, samtidig vil det sosiale og fysiske miljøet påvirke hvordan bevegelsene vil bli utført (Osnes et al., 2015, s. 115).

Innenfor motorisk utvikling, eller læring, finner vi begrepene grov- og finmotorikk. Disse begrepene omhandler forskjellige typer motorikk. Grovmotorikk handler om bevegelser som utføres av de store muskelgruppene som krever mindre grad av presisjon. Finmotorikk handler om de bevegelsene som utføres av mindre muskelgrupper. Finmotoriske bevegelser

krever mer presisjon i handlingen og er særlig knyttet til øye-håndkoordinasjon. Eksempler på oppgaver som krever finmotoriske bevegelser er pusling, perling, tegning og lignende. Grovmotoriske bevegelser benyttes når en for eksempel skal kunne løpe, gå, hoppe, kaste og lignende (Osnes et al., 2015, s. 119).

Motorisk utvikling har Haga og Sigmundsson (2004, s. 24) definert som en endring i motorisk atferd over tid.

Schmidt har definert motorisk læring som «(...) et sett av prosesser knyttet til praksis eller erfaring som fører til relativt permanente forandringer i evnen til å utføre motoriske ferdigheter» (1991, s 153). Ut ifra dette forstår vi at øvelse og praksis er sentralt. Tross at det er mange faktorer som spiller inn på individets utvikling og forbedring av motorisk kompetanse så må barnet uansett få øve, praktisere og erfare de kroppslige bevegelsene de har mulighet til å utføre.

Fasting (2017, s. 26) skriver at barnehagen må ha et hovedfokus på å gi barna gode motoriske opplevelser som gjør at barna har lyst å prøve ut sine kroppslige bevegelsesmuligheter igjen og igjen.

2.2.2.1 De minste barnas kroppslige uttrykk

Det kroppslige har også en betydning for de sosiale relasjonene, spesielt hos de minste barna i barnehagen som gjerne ikke har språk enda og baserer all sin fremtreden i det kroppslige i møte med de andre barna. Sosiale relasjoner er vesentlig knyttet til kroppens posisjonering i verden. Det er erfaringer som overføres mellom menneskekroppen og gjør det mulig at vi forstår hverandre og klarer å tolke hverandres kroppslighet (Moser, 2018, s. 87).

Barn uttrykker seg tydelig gjennom bevegelse og kroppslige uttrykk, om det er å peke på noe de vil ha eller noe som gjør dem sint og bruker hele kroppen til å vise følelsene sine. Dette gjelder både positive og negative følelser. Livene til barn er i all hovedsak sanselig og kroppslig. De opplever og erfarer verdenen med kroppen og barn i barnehagealder har en kroppslig væremåte. Gjennom kropp og bevegelse blir barna kjent med seg selv og verden (Fasting, 2017, s 25).

2.2.3 Lek og sosiale relasjoner mellom barna

Når de voksne har god erfaring og evne til å tolke små barns behov, legger de et godt grunnlag for å utvikle gode sirkler av samspill (Askland og Sataøen, 2019, s.37). Ved dette er de rollemodeller i samspillet for barna som påvirker deres samspill senere. Dette er det første grunnlaget for barnets utvikling, samspillet med andre individer (Askland og Sataøen, 2019, s.37). Samspill er et forhold mellom to eller flere mennesker. Vi er ofte i samspill som gjentar seg regelmessig, og det er i disse relasjonene en utvikler en felles forståelse for hva som skjer. Når dette er blitt et mer stabilt samspill har vi dannet en sosial relasjon (Askland og Sataøen, 2019, s.43).

Barnas tidlige erfaringer fra det tidlige samspillet er det de baserer videre samspill på, det er her de har lært hvordan de skal interagere med andre på (Askland og Sataøen, 2019, s.70).

Forskning viser at kontakt med andre barn, gjensidige relasjoner og gode vennskap har en positiv virkning på utvikling av trivsel og identiteten til individet (Askland og Sataøen, 2019, s.72). Gode vennskap styrker barnas sosiale og kognitive utvikling, og vi kan videre hevde at de relasjonene som vennskap gir, skaper en trygg base for å prøve ut nye ferdigheter og sosiale uttrykk. I småbarnsalderen blir vennskap på mange måter en ikke-familiær relasjon som kan utvide følelsen av tilknytning og identitet. Barn i barnehagen ytrer gjerne at det å ha noen å leke med eller noen å være sammen med er det beste med å være i barnehagen (Askland og Sataøen, 2019, s. 72).

Man må i barnehagen bruke den innsikt man har opparbeidet om samspill og relasjoner, både barn-barn og barn-voksne, i de sammensetningene man har i lek- og aktivitetsgrupper i barnehagen (Askland og Sataøen, 2019, s. 70). Barnehageansatte kan variere og planlegge ut fra dette når de tar barnegruppen ut av barnehagen. Dette innebærer vurderinger om hvem som skal være med når, og hvor og hva en eventuelt skal jobbe med på turen (Neegaard, 2020, s. 17).

I friluftsliv handler det om barns lek i naturen, konkrete eller spontane erfaringer. Ut i fra dette spiller samspill og gruppedynamikk en rolle for læring og opplevelse i naturen. Her skapes samhold, fellesskapsfølelse og felles erfaringer som de kan dele i senere tid. Barna

utfordres fysisk, sosialt og mentalt gjennom de mulighetene og utfordringene som finnes ute i friluftslivet (Neegaard, 2020, s. 73).

Langholm et. al (2017, s. 59) antyder at det på tur i naturen er færre og mindre alvorlige konflikter enn inne i barnehagen. Det tenkes at dette kan skyldes mangfoldet i udefinerte lekematerialer, men også at både barn og voksne har større rom å utfolde seg i.

Langholm et. al (2017, s. 56) slår fast at det på tur i naturen oppleves ofte situasjoner med glede og kreativitet, deriblant langvarig rollelek og annen lek som barn blir oppslukt i. Lite definerte leker medfører at fantasi blir stimulert ved hjelp av tilgjengelige naturmaterialer. Felles opplevelser og godt samspill på tur gir godt utgangspunkt for lek inne i barnehagen.

2.2.4 Barns medvirkning

Barn i barnehagen har demokratiske rettigheter gjennom medvirkning og medbestemmelser, da barn også blir sett på som verdensborgere. Medvirkning og medbestemmelser handler om at barna får delta aktivt, drøfte felles verdier som solidaritet og medfølelse, kunne samarbeide og dele på oppgaver for fellesskapet (Sageidet, 2019, s. 64). Dette vil bidra til at barn føler seg sett og anerkjent, samt at de har en betydning i seg selv og fellesskapet, som er med på å utvikle selverdet hos barnet (Askland og Sataøen, 2019, s. 144).

Rammeplanen sier:

Barnehagen skal være bevisst på barnas ulike uttrykksformer og tilrettelegge for medvirkning på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov. Også de yngste barna og barn som kommuniserer på andre måter enn gjennom tale, har rett til å gi uttrykk for sine synspunkter på egne vilkår. Barnehagen må observere og følge opp alle barns ulike uttrykk og behov. (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27).

Gjennom sin kroppslige væremåte og senere gjennom sitt verbale språk påvirker de minste barna sine omgivelser. I forhold til de minste sin mulighet for å medvirke er vektlegging og anerkjennelse av kroppslig kommunikasjon av stor betydning (Osnes et al., 2015, s. 23). Ved hjelp av observasjoner kan vi undersøke og studere for å bidra til at de minste kan medvirke gjennom sine kroppslige uttrykk (Akslen og Moe, 2020, s.75).

Barns rett til medvirkning og pedagogisk dokumentasjon henger sammen. Barnets medvirkning er ikke en teknikk eller en metode, det er noe som ligger til grunn for holdninger og en væremåte for alt arbeidet i barnehagen. Hele personalgruppen må være deltagende og inkludert i arbeidet, og en metode for å få grunnlag for diskusjon og refleksjon blant personalet er ved å bruke pedagogisk dokumentasjon (Akslen og Moe, 2020, s.75).

Barns medvirkning er et viktig aspekt i barnehagepraksisen. De voksnes samspill handler ikke om bare "her og nå"-situasjoner, men også for å ta frem det som kommer i fremtiden, altså det som finnes utenfor den faktiske situasjonen som vi kan ta med oss videre og spille på i andre situasjoner eller aktiviteter (Askland og Sataøen, 2019, s. 209).

2.3 Voksenrollen

Voksne har mange forskjellige typer roller i barnehagen, under forskjellige situasjoner. Men i alle roller er vi rollemodeller. Barn får sine holdninger fra voksne rollemodeller (Moen og Vårnes, 2019, s. 45). «Gjennom arbeid med natur, miljø og teknologi skal barnehagen bidra til at barna opplever og utforsker naturen og naturens mangfold» og «(...) får gode opplevelser med friluftsliv året rundt» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 52). Dette er føringer rammeplanen pålegger oss som jobber i barnehagen. For å kunne etterleve disse føringene kreves det en god del kunnskap om friluftsliv med barn.

Voksenrollen er et viktig punkt i barnehagehverdagen. De voksne i barnehagen danner grunnlaget for hvilket arbeid, hvordan man arbeider og hva man fokuserer på i arbeidet med barn. Ens holdninger kommer fort til syne i barnehagen. Dette er også noe en skal være bevisst på. Du er rollemodell for barna og det du sier og gjør vil alltid kunne påvirke barna i en viss grad. Holdninger vil styre atferd, og det er derfor viktig at personalet kan snakke åpent sammen om sine holdninger til barn, foreldre eller situasjonsbaserte holdninger (Drugli, 2018, s. 109).

Som voksen og som pedagog er det gjennom bevisst samspill med barn og gjennom å gi barn stor tilgang på opplevelser, erfaringer og aktiviteter at vi best kan hjelpe og stimulere (Askland og Sataøen, 2019, s. 209). Gjennom lekpreget tilnærming kan man støtte utviklingen hos små barn i retning av å bli kompetente tenkere. I barnehager som karakteriseres av høy karakter ser læringsmiljøet ut til å være variert og stimulerende. Dette

gir barna mange muligheter til lærende kommunikasjon. De voksne er opptatte av barnas interesser, erfaringer og læringsmuligheter (Askland og Sataøen, 2019, s. 209).

Fasting (2017, s. 22) uttrykker at vi voksne har et ansvar for å være bevisst på at barn er kroppslige individer. Barn trenger dermed pedagoger som er klar over at barn forstår og opplever verden gjennom sin kropp. Barnehagelæreren skal sørge for at alle barn får en utfordring i møtet med naturen som er tilpasset sitt nivå og utfordres ut ifra hvert enkelt individs behov. Gjennom observasjoner kan barnehagelæreren bli bevisst på de relasjonene hvert individ har til miljøet. De voksne må sikre seg et blikk for hvert enkelt barn og bruke sin erfaring og kunnskap til å sikre barnas erfaringer og behov på området (Neegaard, 2020, s. 27).

Neegaard (2019) sier om de voksnes rolle i barns friluftsliv at det er avgjørende for å kunne drive med friluftsliv i barnehagen at de voksne er engasjert, kompetent, deltar og har vilje til å utvikle egen praksis. Videre sies det at vi slik kan gi barna mulighet for erfaringer med friluftslivets egenverdi og at vi gjennom en slik rolle kan utnytte friluftslivets- og naturens potensiale for pedagogisk og faglig arbeid (Neegaard, 2019).

De voksne må vise barna engasjement og glede i møte med naturen, da dette smitter over på barna. Barn lærer fra hva de voksne sier og gjør, og hva kroppsspråket sier (Lundhaug, 2020, s. 99). Ved at de voksne er aktive deltagere sammen med barna, utnytter mulighetene som været gir, tilrettelegger for aktivitet, sørger for bekledning ut ifra vær og temperatur, så kan den voksne være en rollemodell og fremme barns lek og utforskning på tur (Lundhaug, 2020, s. 99).

Barnehagelæreren holdninger og trivsel smitter over på barna. Barna lærer både av det de ansatte sier når de er på tur og hvilke holdninger de har basert på kroppsspråket de viser. De voksne er rollemodeller som kan enten fremme eller hemme barnas indre motivasjon til lek og utforskning på turene (Lundhaug, 2020, s. 99). Dette kan innebære å bruke kroppen, komme ut i naturen og finne en plass for å ha pause og spise i ly for vær og vind. På rasteplassen kan man se på været, hvordan trærne beveger seg og regnet faller ned. Når det er kaldt og surt er det få grep som skal til for at man kan skape komfort og turglede i det kalde landskapet. Dette må barnehagelæreren sitte med kunnskap om, slik som bekledning,

ferdigheter til å lage bål og å finne leirplass. Forberedelser og evnen til å tilpasse seg etter vær og natur er faktorer som spiller stor rolle for å skape trivsel og overskudd til å nyte naturen rundt seg (Lundhaug, 2020, s. 98).

Barnehagelæreren skal ligge i forkant og forhindre at noe galt skal skje og tilrettelegge for at alle får gode opplevelser (Lundhaug, 2020, s. 100). Dette kan føles belastende og krevende, som kan gå utover egen trivsel. Dette kan også smitte over på barna slik at de også mister gleden av å være på tur og får en dårlig opplevelse. Dårlige opplevelser vil føre til videre at barna ikke har lyst å være på tur og bli en ond sirkel som man må prøve å rette opp i (Lundhaug, 2020, s. 100). At de voksne har gode basisferdigheter, kan bidra til å unngå slike opplevelser.

2.3.1 Basisferdigheter

Mytting og Bischoff beskriver basisferdigheter og kunnskaper om det å ferdes på tur som avgjørende for å kunne være på tur og for å få de opplevelser vi søker i naturen. Dette innebærer ferdselsteknikk som for eksempel det å kunne gå på ski, padle kano, ro, men også kunnskap om utstyr som bruk av kart og kompass, lage leirplass, mat, bål og bruke nødvendige redskaper (Mytting og Bischoff, 2008, s. 9-11). Kunnskap og ferdigheter knyttet til sikkerhet trengs også for å unngå ulykker og skader og for å gjøre aktivitetene og turene trygge og sikre. Dette innebærer å ha kunnskap om faktorer som klær og utstyr, turplanlegging, sikringsmetoder, kameratredning og førstehjelp (Mytting og Bischoff, 2008, s. 11-12).

Basisferdigheter hos de voksne blir sett på som en del av profesjonskompetansen i barnehagen. Det er ikke ferdighetene i seg selv som gjør at barnehagelæreren er dyktig i jobben. Ferdighetene utgjør derimot en grunnleggende forutsetning for kvaliteten på den pedagogiske praksisen i friluftslivet (Lundhaug, 2020, s. 101). Ved å ha basisferdigheter vil barnehagelæreren kunne føle seg mer trygg på tur, finne løsninger og improvisere underveis. Barnehagelæreren vil også ha et grunnlag for en variert turpraksis som gjør at man kan tilpasse turene etter ulike forhold som vær, miljø og årstider (Lundhaug, 2020, s. 101).

2.3.2 Turledelse

Et mål i seg selv ved tur og generelt i barnehagen er at barna skal få medvirke. Både i planlegging og vurdering av tur (Lundhaug og Neegaard, 2020, s. 116). Barnehagelæreren bør ut ifra dette ha en demokratisk lederstil. Her har vi to forskjellige stiler innen å lede: tursjef og veileder.

Veilederen er nyskapende, utvikler, inspirator og har lange perspektiver på både tur og effekten av turen. Hen spør om hva og hvorfor, finner på ting i nuet og utfordrer her og nå opplevelser. Her vektlegges hensynet til gruppens forutsetninger og situasjonen. Barna blir også inkludert i valgene underveis på turen. Valgene blir diskutert i små samlinger eller pauser underveis. Dette kan kalles ferdaråd, hvor forslag til veivalg og aktiviteter blir diskutert. Der kan barna også få muligheten til å lede til neste stoppested. Barnas valg kan være annerledes enn voksnes valg og preferanser, og her kan barna møte på nye utfordringer på for eksempel en snarvei ute i naturen som en bekk eller buskkratt. Veilederens oppgave er å følge opp barnas innspill og delta som medopplever i øyeblikket (Lundhaug og Neegaard, 2020, s. 116).

Tursjefen er en administrator, forvalter, kontrollør og har kortsiktige perspektiver for oppgavene som utføres. Hen tar også avgjørelser på vegne av gruppen. I noen tilfeller vil det være nødvendig der sikkerheten har stor betydning, og barn ikke har forutsetninger for å vurdere farer, slik som biltrafikk, høye stup og tynn is. Her er det viktig å være en tydelig leder som informerer om farene og har kontroll over barnegruppen (Lundhaug og Neegaard, 2020, s. 116).

I løpet av turen vil det være naturlig å bytte mellom tursjef og veileder. Veilederrollen er ideell mesteparten av turen, barn blir da aktive aktører som må gjøre vurderinger selv. Voksne i barnehagen som er i en veilederrolle i store deler av turen klarer dette fordi de har mye turkompetanse og er dyktige på planlegging. Da er det mulig å komme i forkant slippe den autoritære tursjef-rollen (Lundhaug og Neegaard, 2020, s. 116).

3.0 Metode

3.1 Valg av metode

Kvalitative metoder brukes når målet er å finne meninger og opplevelser som ikke kan måles eller tallfestes (Dalland, 2020, s. 54). Ved valg av metode kan problemstillingen i seg selv legge noen føringer for om en bør bruke kvalitativ eller kvantitativ metode (Larsen, 2017, s. 26). Gjennom vår problemstilling har vi ønsket å finne ut av hvordan barnehagen tilrettelegger for barnas hverdag i møte med naturen, og hvorfor dette gjøres. Her er det snakk om ansatte i barnehagen sine meninger og opplevelser av hvordan de bidrar til dette. Problemstillingen vår hadde altså behov for å besvares ved hjelp av kvalitative forskningsmetoder.

3.2 Kvalitativ metode/intervju

Innsamling av relevante data for problemstillingen, handler om å samle inn informasjon om virkeligheten. Kvalitative data kan innhentes gjennom intervju (Larsen, 2017, s. 97)

Kvalitative intervju anses som en fleksibel metode som muliggjør detaljerte og fyldige beskrivelser av det vil ønskes å få besvart. Noe avhengig av tema, vil de fleste informanter trolig føle seg komfortabel i en intervjusetting (Johannessen et al., 2021, s. 105).

I besvarelsene av vår intervjuguide var det hovedsakelig informantenes egne erfaringer og meninger vi var på jakt etter. Det kvalitative forskningsintervju defineres gjerne som en samtale med formål og struktur som er velegnet i studie av meninger, holdninger og erfaringer. Intervjuet blir som en samtale mellom mennesker der tanker, følelser og meninger kan komme til uttrykk. Vi kan svare på hverandres spørsmål, kommentere hverandres handlinger og utsagn og utdype årsak til disse. Gjennom slik samtale kan vi oppnå forståelse for hverandre. Vi får anledning til å få innblikk i informantens synspunkt, gjerne gjennom historier de har erfart (Johannessen et al., 2021, s. 105).

3.2.1 Semistrukturert intervju

Vi valgte å benytte oss av semi-strukturert intervju med intervjuguide. Vi valgte hovedsakelig å benytte oss av åpne spørsmål som «hva»- og «hvordan»-spørsmål. Vi hadde også klargjort

enkelte oppfølgingsspørsmål avhengig av om vi følte vi trengte mer utfyllende svar for å dekke temaene vi undersøkte. Disse kunne i enkelte tilfeller være «hvorfor»-spørsmål. Bergsland og Jæger (2014, s. 72) advarer mot bruken av for mange «hvorfor»-spørsmål, da dette kan få intervjuet til å minne mer om en muntlig eksamen enn en samtale.

3.3 Intervjuguiden

En intervjuguide er et hjelpemiddel for intervjueren. Den skal bistå oss med å lede intervjuet. Den skal hjelpe oss med å holde rede på de temaer vi har ønsket å ta opp, men samtidig gi oss anledning til at spørsmålene kan utvikle seg i samtalen som følge av svarene informantene gir. Den er altså ikke en liste med spørsmål i rekkefølge, men gjerne spørsmål som vi ønsker å få klarhet i for å belyse informantens tanker om temaene. Å kunne forholde seg fritt til spørsmålene vil være en fordel for at intervjuet skal innby til åpenhet som kan resultere i større sjanse for å få levende, spontane og uventede svar (Dalland, 2020, s. 83).

I vår intervjuguide (se vedlegg 1) har vi først startet med litt faktaspørsmål om informantenes bakgrunn slik som utdanning og hvilken arbeidserfaring de har fra barnehage. Deretter følger vi opp med introduksjonsspørsmål om deres erfaringer med friluftsliv privat og fra utdanning. Faktaspørsmål og introduksjonsspørsmål gir anledning til å skape en relasjon og et tillitsforhold i oppstarten av intervjuet samtidig som en kommer inn på temaet vi ønsker å undersøke (Johannessen et al., 2021, s. 112). Videre har vi noen overgangsspørsmål om barnehagens utetid og tidsbruk i naturen for å skape en bro til nøkkelspørsmålene rundt temaet vi ønsker å belyse. Johannessen et al. anser nøkkelspørsmålene som hoveddelen av et kvalitativt intervju (2021, s. 112). Dette er kjernen av vår intervjuguide og de spørsmålene som vi ønsker mest å belyse i forhold til vår problemstilling. Disse spørsmålene har vi oppfølgingsspørsmål klargjort til, i tilfelle informanten selv ikke belyser dette nok underveis. Avslutningsvis har vi avsatt tid til eventuelle kommentarer og betraktninger fra informantene. Her har de anledning til å kommentere innholdet i intervjuet og eventuelt tilføye noe som de føler de ikke har fått belyst.

3.4 Valg av informanter

Etter hvert som tematikken og problemstillingen ble prosessert, ble vi enig om at vi ønsket å forholde oss til kun førskolelærere/barnehagelærere da vi tenkte dette bedre ville kunne belyse ulikheter i hvordan ledelsen av småbarnsavdelinger hensyntar problemstillingen vi

hadde valgt. Et bredere utvalg av stillinger som ble intervjuet hadde trolig medført at vi måtte ha laget tilpassede intervjuguider og spørsmål avhengig av ansvaret som er pålagt den enkeltes stilling i barnehagen. Her har vi altså gjort et strategisk utvalg ved å velge informanter som vi mener innehar bestemte erfaringer og kunnskaper (Dalland, 2020, s. 79).

Valget av informanter falt på fire pedagogiske ledere med utdanning som førskolelærere/barnehagelærere. Informantene ble forespurt i god tid før gjennomføring av intervju, og takket ja. En av oss kjente informantene delvis fra tidligere praksis og arbeid i barnehagene de er ansatt ved. Informantene kommer fra to forskjellige barnehager, en friluftsbarnhage og en tradisjonell barnehage. En tradisjonell barnehage har ingen utpekte fokusområder. Valget av barnehageprofil ble strategisk utvalgt for å eventuelt synliggjøre forskjeller og likheter som kunne komme frem.

I presentasjon av funn og drøfting vil dere møte forkortelsene I1, I2, I3 og I4 som viser til de forskjellige informantene i funn. I1 og I4 er ansatt ved en barnehage med tradisjonell profil. I2 og I3 er ansatt ved en friluftsbarnhage.

3.5 Gjennomføring av intervju

Intervjuguide (vedlegg 1) ble tilsendt informantene når dato og tidspunkt for intervju ble avtalt. Dette var minimum to dager før selve intervjuet. Vi valgte å tilsende informantene intervjuguide for at de, hvis ønskelig, kunne se over tema og spørsmål i forkant.

I oppstart av intervjuene gikk vi gjennom informasjonsskriv som var tilsendt informantene i forkant av intervjuene. Informantene fikk anledning til å komme med spørsmål knyttet til denne informasjonen og til selve intervjuets forløp. Skriftlig samtykke ble underskrevet av alle informanter, som anbefalt av Dalland (2020, s. 174). Informantene er lovet full anonymitet og gitt mulighet til å trekke seg fra undersøkelsen hvis dette skulle være ønskelig.

Alle våre intervju ble gjennomført i barnehagene der informantene jobbet. De ble gjennomført individuelt med oss begge til stede. Siden vi var to som skulle gjennomføre intervjuene, besluttet vi å ikke benytte oss av diktafon. En av oss noterte på pc uten å føre opp personopplysninger eller annen sensitiv informasjon, den andre stod for å lede selve intervjuet og føre samtalen med informanten.

3.6 Bearbeiding av intervju

Etter hvert intervju gikk vi gjennom det som var skrevet ned. Dette for å dobbeltsjekke at anonymitet var overholdt, men hovedsakelig for å sikre at informasjonen som var nedskrevet samstemte med begges opplevelse. Relevante funn fra intervjuene som berørte de tema vi ønsket å belyse ble utvalgt. Disse funnene danner grunnlag for vår drøftingsdel og blir knyttet opp mot relevant teori.

3.7 Metodekritikk

Validitet handler ifølge Larsen om gyldighet og relevans. Dette oppsummerer hun forenklet som at «validitet handler om at vi måler det vi faktisk kan måle» (2017, s. 45). Dette innebærer at vi må stille relevante spørsmål knyttet mot det vi undersøker, og at vi har opparbeidet godt nok datagrunnlag til å kunne trekke slutninger. Hvis ikke vil undersøkelsen få lav validitet (Larsen, 2017, s. 46). Grunnlaget for å kunne trekke slutninger må altså være opparbeidet gjennom å stille de riktige spørsmål knyttet opp mot det vi ønsker å undersøke. I forkant av utarbeidelse av intervjuguide hadde vi gjennom utdanning, egne erfaringer, og spissing av kunnskap av relevant teori knyttet mot problemstillingen, skapt oss et begrepsmessig og teoretisk grunnlag som dannet et godt fundament for å kunne stille de riktige og relevante spørsmål.

Vi valgte som nevnt tidligere, å notere underveis i intervjuet uten båndopptaker. Det kan være vanskelig å være en aktiv lytter samtidig som en tar notater (Bergsland & Jæger, 2014, s. 70). Dette erfarte vi selv under våre intervju. Den av oss som noterte fikk nok ikke like god forståelse av det som ble sagt, som den som gjennomførte selve intervjuet. Gjennom bearbeiding snarlig etter gjennomføring, satt vi uansett igjen med en oppfattelse av at det som var blitt sagt var godt dokumentert skriftlig.

Resultatene av et intervju kan bli påvirket av selve intervjusituasjonen (Larsen, 2017, s. 122). Om informanten var nervøs, motivert for intervjuet, om vi avbrøt før informantene følte seg ferdig med besvarelsen av spørsmål, om tiden var tilstrekkelig nok til å gi informantene tid for refleksjon rundt spørsmålene er eksempler som kan påvirke resultatene. I våres intervju var nok mengden av spørsmål noe ambisiøs i forhold til tiden informantene hadde blitt forespeilet og tilgjengelig. Dette kunne ha gitt utslag i mindre mulighet for samtaleform, og ført til for lite avklaring av hva vi faktisk la i betydningen av selve spørsmålene og dermed

påvirke reliabiliteten av vår tolkning av resultatene av hvert spørsmål. Informantene hadde i vårt tilfelle, der det ble behov for noe lengre tid til å gjennomføre intervjuene, mulighet til å tilpasse sin tilgjengelige tid. Grønmo (2015, s. 242) beskriver generelt reliabilitet som graden av samsvar mellom innsamlet data, om samme fenomen basert på samme undersøkelsesopplegg, fra ulike kilder. Etter gjennomføring av første intervju oppdaget vi at noen av spørsmålene var for like, og førte til gjentakende svar fra informanten. Andre spørsmål så vi behov for å spesifisere tydeligere for å få svar på det vi lurte på. Vi spesifiserte underveis i første intervju og passet på å korrigere spørsmålene til de påfølgende intervju slik at disse samsvarte med hverandre. Disse korrigeringsene, både i tidsbruk og spørsmålenes innhold, tenker vi har medført en høyere grad av reliabilitet enn om vi ikke hadde klart å tilpasse oss underveis.

I forkant av intervjuene sendte vi som nevnt, intervjuguide til alle våre informanter. Dette ser vi både fordeler og ulemper med. Ulempene med dette kan være at informantene da kan ha hatt tid til å tenke for lenge over sine svar, og kanskje dannet seg et bilde som egentlig ikke samsvarer med de tanker som de personlig hadde i utgangspunktet. De kan ha diskutert spørsmål med andre, lest seg opp på teori og lignende. I utgangspunktet ønsket vi informantenes egne meninger og erfaringer i forhold til våre spørsmål. Dette kunne kanskje vært bedre ivaretatt ved å la dem få spørsmålene for første gang under intervjuene. Fordelene med å gi dem intervjuguide i forkant, tenker vi kan være at det kan ha minimert tidsbruken rundt hver besvarelse. Refleksjon i forkant kan også ha gjort dem mer bevisst på egne meninger rundt det vi ønsket besvart. Vi valgte å presisere til informantene når vi sendte dem intervjuguide, at de selv kunne velge å forberede seg til spørsmålene eller ikke og at det var deres meninger og erfaringer vi hovedsakelig ønsket, ikke nødvendigvis teoretiske perspektiv.

Det kan stilles spørsmål om besvarelsene fra informantene også er relevant for en større gruppe enn dem vi har intervjuet, dette med bakgrunn i at vi bare forholder oss til fire personer i undersøkelsen. Det kan ikke konkluderes med sikkerhet hvordan barnehager generelt bør legge til rette for de minste barnas friluftserfaringer, men informantenes egne erfaringer fra feltet vil uansett komme til syne. Deres erfaringer vil sammen med relevant teori og forskning styrke grunnlaget for gyldighet utover bare informantene. Slik tenker vi undersøkelsen vil kunne gi et godt innblikk i hvordan barnehager kan forholde seg til temaet.

3.8 Ethiske hensyn og personvern

I en intervjusituasjon er relasjonen mellom intervjuer og informantene preget av at begge har innflytelse over intervjuets forløp. Siden intervjuerne definerer situasjonen gjennom å velge samtaletema og gjennom å stille spørsmålene, kan samtalen likevel ikke sees på som en gjensidig form for meningsutveksling. Det kan oppstå etiske dilemmaer i en slik interaksjon med tanke på at det er informantene som hovedsakelig står for åpenhet og fortrolighet, mens intervjueren hovedsakelig mottar informasjon. Informantene bør ikke føle at vedkommende utleverer barnehagen eller seg selv slik at dette føles ukomfortabelt. Her har vi som intervjuere det etiske og moralske ansvaret for at dette ikke forekommer (Bergsland og Jæger, 2014, s. 72).

I forkant og i oppstarten av intervju redegjorde vi også for informantene at det ikke var fasitsvar på våre spørsmål, men at det var deres erfaringer og meninger vi ønsket. Vi hadde også informert skriftlig i forkant at intervjuene trolig ville ta maksimalt en time å gjennomføre.

Informantene og barnehagene er lovet full anonymitet, og er informert om muligheten til å trekke seg fra undersøkelsen når de eventuelt måtte ønske. Eventuelle opplysninger informantene har kommet med under intervjuene som har kunnet gå på bekostning av anonymitet, har ikke blitt nedskrevet.

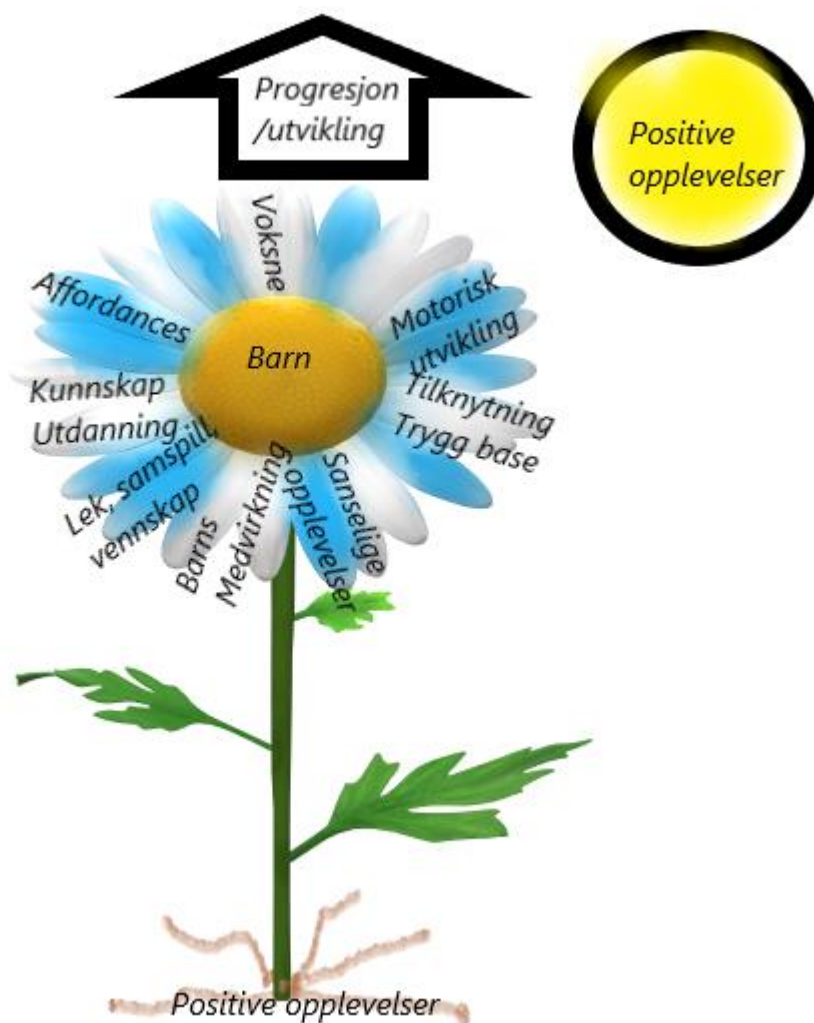
Opplysninger vi benytter i undersøkelsen er stilling og barnehagenes profil. Informasjonen skal ikke være tilstrekkelig til å kunne identifisere informantene.

Informantene er blitt opplyst om at vi har taushetsplikt om det vi får høre under intervjuene.

Prosjektet er ikke innsendt til NSD da vi ikke benyttet oss av lyd- eller videoopptak, og ikke har behandlet personoplysninger i våres nedskrevne intervju.

4.0 Presentasjon av funn og drøfting

Ut ifra vår problemstilling “Hvordan forholder personalet seg til det å gi de minste barna (1-3 år) erfaringer med friluftsliv i barnehagen?”, skal vi nå presentere funn fra intervjuene med fire pedagogiske ledere og drøfte dem ved bruk av teori fra kapittel 2.

Bildet visualiserer hvordan vi har tenkt drøfting av vår problemstilling basert på funn fra informantene og teori: Hvite kronblad viser hva som er vektlagt i forhold til hvordan voksne påvirker de minste barnas opplevelser i naturen. Blå kronblad viser hva som er vektlagt av hva barna utvikler i møte med naturen. Blomsten er barnet selv. Gjennom å bli stimulert gjennom positive opplevelser (sollys og næring via røttene => blomst og kronblad trives og fungerer) i naturen, opplever barnet progresjon og utvikling.

4.1 Betydningen av at de minste får erfaringer med friluftsliv i barnehagen

Alle informantene anså det at barn på småbarnsavdeling får erfaringer med friluftsliv som betydningsfullt. Både for motorikk, utvikling av affordance, samspill, sosiale relasjoner og lek. Vi spurte de ansatte i barnehagen om hva de tenker om betydningen av at barn får friluftserfaringer på en småbarnsavdeling, og her er det informantene svarte:

I1: *«Stiller mer spørsmål og undrer seg om ting i naturen. Jeg tenker at det er viktig å få de fra de er små av, og at det at de er små skal ikke være en begrensning. Jeg håper at de tar med seg erfaringene videre og kanskje får de mer rom for undring.»*

I2: *«Kjempeviktig!»*

I3: *«Uendelig viktig. Det setter standarden videre, se hvert individs behov og gi gode opplevelser. Kartlegge hva hvert barn trenger for å få en god opplevelse. De voksne må legge fra seg sine egne behov for å sette barnas behov foran. Alltid gi barna glede og positive opplevelser.»*

I4: *«Forberedelse til hva som kommer, hvilke goder som ligger ute i forhold til inne. Bli klar for tur og gode, store opplevelser.»*

Mytting og Bichoff skriver at friluftsliv er et stort og mangfoldig område. Friluftsliv er først og fremst praksis, noe vi opplever og gjør/utfører i naturen (2018, s.3). Neegaard (2020, s. 72) skriver at friluftsliv handler om egenverdien av opphold og aktivitet i naturen i barns friluftsliv. I seg selv er friluftsliv en tradisjon som har en verdi i seg selv, som har sider ved seg som et mer instrumentelt uteliv mangler. Det er tydelig at våre svar fra informantene samsvarer med teorien vi finner om friluftsliv her. Informantene vil at barna skal kunne undre seg om store og små ting sammen med andre barn og voksne, oppleve egenverdien av friluftsliv, og få en arena for dette ute i naturen.

Det kommer frem at informantene alle jobber for at de minste barna skal få erfare friluftslivet på sitt nivå. Friluftsliv er en egen del av politikken hvor barnehagebarn er prioriterte for både friluftslivets egenverdi og nytteverdien. Søkelyset på nytteverdien i friluftslivet kommer frem i Stortingsmelding nr. 39 (2000-2001). Vi har også Rammeplanen (Kunnskapsdepartementet, 2017) som legger føringer på hva som skal gjøres i barnehagen. Nyttverdien av

friluftserfaringer i kombinasjon med egenverdi kommer informantene inn på i sine tanker om barnas progresjon gjennom erfaringer med turer i naturen.

4.1.1 Progresjon i møte med naturen

På spørsmål om hvor mye barna på småbarnsavdeling var på tur i løpet av en uke og hva de gjorde på tur, kom det tydelig frem at dette kom an på barnas alder og tidligere erfaringer. Alle informantene var opptatt av progresjon i forhold til erfaringene barna skulle få med turer og friluftsliv og hvordan dette kunne gjøre dem klar for nye opplevelser på senere tidspunkt.

I1: *«Første periode er å øve på å gå selve turen, øve på turregler, følge beskjeder og slikt.»*

I2: *«Hos små barn starter friluftslivet gjerne ute på barnehagens område. Det er en progresjon for å gi de gode opplevelser og erfaringer og gi de forutsetningene for å håndtere vær og vind året rundt og videre i barnehagen og videre i livet.»*

I3: *«Alt handler om progresjon fra de starter til de er ferdig i barnehagen.»*

I4: *«Utvider horisonten, går ulendte steder. Gjør det barna har lyst til, tar barnas perspektiv og utfordrer de gjerne litt.»*

Det ligger mye læring ute i friluftslivet både kognitivt og fysisk. Neegaard snakker om læring og utvikling, progresjon, som barn kan oppleve på tur. Opphold i naturen har elementer av både nytteverdi og av egenverdi. I møte med naturen kan man dekke flere aspekter ved barnehagehverdagen slik som danning, fysiske-, sosiale- og mentale utfordringer, gi følelsesmessige erfaringer. Dette kan være både helsefremmende og oppbyggende for motorikk, utvikle tilhørighet til og føle trygghet i nærmiljøet og utfordre sosialt gjennom lek og samarbeid (2020, s. 72-89). Dette er deler av det som anses som basisferdigheter barn kan opparbeide innen friluftsliv (Neegaard, 2020, s. 19). Informantene ser disse aspektene ved friluftslivet med barn. Deres bevissthet om barns progresjon er i tråd med Neegaards tanker om hvilke verdier som ligger i friluftslivet. I4 er innoen de minste barnas progresjon ved hjelp av å fungere som støttende stillas, der barna utvider horisonten gjennom å utfordres litt av de voksne i trygge omgivelser. Drøfting av voksne som støttende stillas tar vi for oss senere i oppgaven.

Om pedagogisk arbeid i naturen nevner Langholm et. al. blant annet tur i naturen som helsefremmende, førstehåndserfaringer som sanseopplevelser, mestringsmuligheter og en utmerket arena for språk- og begrepslæring (2017, s. 52-55). Langholm beskriver her noe av potensialet som også ligger for de minste i naturen. Informantene viser at de også ønsker å gi de minste barna et forhold til natur og friluftsliv for å gi dem et godt utgangspunkt for fremtiden så vel som gode opplevelser her og nå.

Progresjon gjennom erfaringer med friluftsliv kan innebære mye. Vi skal nå ta for oss hvordan disse erfaringene bidrar med barns utvikling motorisk, sanselig, sosialt og hvordan møtet med naturen gir barna anledning til å selv se hvilke muligheter som finnes.

4.1.2 Motorisk utvikling og sanseopplevelser

I1 og I4 pekte på betydningen av å ferdes i naturen som viktig for den motoriske utvikling. Dette samsvarer med Schmidts definisjon av motorisk læring som prosesser knyttet til praksis, eller erfaring, som gir relativt permanente endringer i evnen til å utføre motoriske ferdigheter (Osnes et al., 2019, s. 117-118). Informantene anser altså motorisk utvikling som en læringsprosess som det gis god mulighet for progresjon for i naturen. I4 understreker også muligheten for å kunne observere barnas grovmotorikk i naturen som vesentlig bedre enn i andre omgivelser.

I4: *«Lett å se motoriske utvikling. Mye lettere å se hvordan barna bruker kroppen. Alt er lettere ute ift. observasjoner.»*

Hovedsakelig dreier motorisk utvikling i naturen seg gjerne om endring i grovmotoriske ferdigheter. Dette innbefatter bevegelser utført av de store muskelgruppene, som for eksempel å kunne gå, løpe, hoppe og lignende (Osnes et al., 2019, s. 119). I2 er opptatt av at de voksne skal være bevisst på de minste barna sin motoriske utvikling når de er på tur.

I2: *«Med de aller minste må man kanskje leie de rundt, men vi er bevisste på å ikke leie for mye, slik at de får utfordret motorikken.»*

I1 og I4 ser også friluftserfaringer som viktig for utvikling av sansene. Sansene er igjen avgjørende for den motoriske utvikling. Osnes et. al. (2019, s. 115) gir en enkel definisjon på motorikk som samspillet mellom nerver og muskler. Sansene, som syn, hørsel,

berørelsessanser, gir signaler til hjernen som igjen sender signaler om handlingsoppgaver til musklene.

I1: *«Gjennom friluftsliv får de mer kroppslige erfaringer både med motorikk og sansing. Gir de muligheter til å bruke kroppen sin på en annen måte.»*

I4: *«Viktig for helse, motorikk, sanser, språk mtp begreper ord og uttrykk. Kommer mye mer ute enn inne fordi det ligger mer til rette.»*

Fasting (2017, s. 26) sier at livene til barn i all hovedsak er sanselig og kroppslig. Med dette mener han at barna opplever og erfarer verden med kroppen og at de har en kroppslig væremåte. I1 og I4 ser betydningen av bruk av naturen som en sted barna får utløp for sin væremåte. De erfaringene barna får gjennom bruk av kroppen og gjennom bevegelse bidrar med å gjøre barna kjent med seg selv og verden (Fasting, 2017, s. 26).

4.1.3 Lek, samspill og sosiale relasjoner

Askland og Sataøen (2019, s. 43) definerer samspill som et forhold mellom to eller flere mennesker, og det er i samspill som gjentar seg ofte man oppnår felles forståelse for hva som skjer. Når det oppstår stabilt samspill, har vi dannet en sosial relasjon. Vi skal nå se hvordan informantene tenker om lek, samspill og sosiale relasjoner i friluftsliv.

Det kommer tydelig frem av informantenes tanker om barnas lek i naturen at det er mindre konflikter, bedre samspill og mer kreativ lek enn inne. De peker på verdien av å leke med udefinerte materialer som en av årsakene til denne forskjellen. Langholm et. al. (2017, s. 59) ser også denne forskjellen på lek inne i forhold til naturen når det antydes at det er færre og mindre alvorlige konflikter på tur og at dette skyldes mangfoldet i udefinerte materialer og større boltreplass for lek.

Langholm et. al. (2017, s. 56) slår også fast at lek i naturen ofte medfører situasjoner med glede og kreativitet, og peker spesielt på rollelek og annen lek der barna blir oppslukt i og dermed varer lenge. Både I1 og I2 fremhever rolleleken som spesiell i naturen.

I1: *«Opplever at ute generelt er samspillet bedre for de som fungerer godt med andre. Det er mindre konflikter ute. Mer rollelek for 3-åringene.»*

I2: «Flere barn sammen i en gruppe, først nå begynner rolleleken for de minste, men de er flere sammen om en ting når de er ute. Ikke så mange leker å krangle om i skogen, selv om de er egosentriske med min og mitt og vil ha akkurat den pinnen.»

I2: «Mindre konflikter på tur.»

I3: «Mindre konflikter utenfor barnehagen. Handler kanskje om området, men mest om at det ikke er definerte områder eller leker akkurat der. Det er ikke noe å ha en konflikt om»

I4: «Barnegruppen inne og ute er to vidt forskjellige avdelinger. Det er mer ro, mer plass, mer muligheter. De som sliter inne, er helt nydelig ute.»

I3 og I4 fremhever nye vennskap og relasjonsbygging som påfallende på tur i naturen. Langholm et. al. (2017, s. 56) peker også på felles opplevelser og godt samspill som danner grunnlag for lek også inne i barnehagen. Nye vennskap og relasjonsbygging i naturen danner altså grunnlag for nytt samspill i nye relasjoner også inne i barnehagen. Neegaard konkluderer med det samme når det hevdes at i friluftsliv skapes samhold, fellesskapsfølelse og felles erfaringer som de kan dele i senere tid (2020, s. 73).

I3: «Ute oppstår det oftere relasjoner med barn som ikke har relasjoner inne. Eks på tvers av alder og avdeling. Inne går faste barn til faste lekekamerater mens ute finner de ofte nye lekekamerater og danner nye relasjoner.»

I4: «Bedre vennskap ute, mer roen ute enn inne. De kan trekke seg vekk, få de gode 1-1 relasjonene.»

Askland og Sataøen (2019, s. 70) presiserer at fremtidig samspill baserer seg på tidlige erfaringer med samspill, og at det er her de lærer hvordan de skal interagere med andre. Ifølge informantenes svar er dermed erfaringer i friluft med på å danne et godt grunnlag for barnas fremtidige forutsetninger for å fungere godt i samspill med andre.

4.1.4 Affordances

Affordances handler om hva naturen kan tilby hvert individ i møte med naturen (Lundhaug, 2020, s. 23). For de minste barna dreier møtet med naturen seg gjerne om førstehåndserfaringer. Førstehåndserfaringer opparbeides gjennom bruk av sansene, slik som

å oppleve glatte steiner, kulden fra snø og varmen fra solstrålene. Sanseopplevelsene påvirker barnas følelser, og følelsene påvirker evnen til å huske og lære (Stai, 2021).

Førstehåndserfaringer kan barnehagepersonellet bistå de minste barna med å få erfare. Dette igjen vil kunne påvirke barnas mulighet til å opparbeide relasjoner til omgivelser i naturen, hvilke muligheter barna ser og tiltrekkes av (Gibson, 2015, s. 119). Vi skal nå se på informantenes tanker om hva naturen har å by på for de minste barna, sammenlignet med barnehagens område.

I1: «De finner på mye rart som de ikke finner på inne. Går vi tilbake med samme barna til samme sted går de tilbake til leken og bygger den videre fra sist gang de var der. Noen ganger må de kanskje settes litt i gang, men når de er i gang så er de i gang.»

I1 er her inne på opparbeidelse av affordance for barna gjennom gjentagende møte med samme sted. Dette samsvarer med Lundhaug (2020, s. 24) som sier at opparbeidelse av stedstilknytning til et område og hva barna har gjort på stedet tidligere vil kunne gi barna ytterligere mulighet til å se affordance.

I1: «Leken blir annerledes ute, de bruker mye mer udefinert materiale og gjemmer seg i trær som blir hytter.»

I3: «Ting er så definert på uteområdet, mens naturen kan by på hva som helst, det du vil det skal være.»

I4: «Det er ikke leker å krangle om, alt av naturmaterialer er jo der og er til stede. Skråningen er rutsjebane og mosen er bart til hva det enn måtte være.»

I1, I3 og I4 er her inne på de muligheter de har opplevd at barn på småbarnsavdeling ser når det kommer til lek i naturen med udefinerte materialer og omgivelser. Barna ser mulighet for lek ut ifra sine opparbeidede erfaringer og fantasi. Lundhaug sier om affordances at det naturen har å tilby av muligheter avhenger av barnas individuelle følelsesmessige, mentale og fysiske erfaringsgrunnlag (2020, s. 23). Gjentagende positive erfaringer i naturomgivelser vil dermed bistå barna med å se de muligheter som finnes for lek og utforskning i naturen. Dette samsvarer med informantenes erfaringer med de minste sin progresjon i affordances på tur.

4.2 Hvordan gi minste barna gode erfaringer med friluftsliv?

Rammeplanen (2017, s. 52) sier at “gjennom arbeid med natur, miljø og teknologi skal barnehagen bidra til at barna får gode opplevelser med friluftsliv året rundt”. I intervjuene kom det klart frem at informantene anså det å gi de minste barna positive opplevelser med friluftsliv som en forutsetning for barnas fremtidige engasjement og barnas progresjon i møte med naturen. Dette ble synliggjort når informantene delte sine tanker om hva de anså som viktig å hensynta med tanke på ferdsel i naturen og betydningen erfaringer med friluftsliv kan ha på en småbarnsavdeling. I1 og I3 uttrykte betydningen av positive opplevelser tydelig.

I1: *«Det som er viktig med de minste er at målet i seg selv skal være turen. Det viktigste er positive opplevelser slik at de har lyst å gå tur igjen.»*

I3: *«Hele gruppen skal ha en god opplevelse. Alle trenger støtte på sine nivåer.»*

I3: *«De skal få gode opplevelser, de skal kjenne på at det er kjekt. Avslutte når det er kjekt for det er det de husker, den siste opplevelsen de har før vi går inn.»*

Gode, positive opplevelser anser altså I1 og I3 som viktig for at barna skal være motivert for fremtidige turer. Gode opplevelser danner grobunn for flere slike opplevelser. Lundhaug kommer inn på det samme når han sier at en voksen som kan formidle turglede, egenverdien i friluftsliv, skaper gode forutsetninger for at barna skal trives på tur (2020, s. 98). Lundhaug påpeker også konsekvensen av det motsatte når han sier at barnehagelæreren skal ligge i forkant og forhindre at noe galt skal skje og tilrettelegge for at alle får gode opplevelser (2020, s. 100), noe som kan føles belastende og krevende, som kan gå utover egen trivsel. Dette kan også smitte over på barna slik at de også mister gleden av å være på tur og får en dårlig opplevelse. Dårlige opplevelser kan videre føre til at barna ikke har lyst å være på tur og det kan oppstå en ond sirkel som man må prøve å rette opp i (Lundhaug, 2020, s. 100). Lundhaug beskriver her konsekvensene av positive og negative opplevelser på tur. Betydningen av voksne som er forberedt og bevisst på hva som skal til for å skape gode opplevelser er altså avgjørende for at barna skal få gode opplevelser.

Vi skal nå se på noe av det informantene anså som avgjørende for å kunne bistå barna med å få positive opplevelser og progresjon i møte med friluftsliv.

4.2.1 Tilknytning/Støttende stillas/trygg base

Tilknytning handler om barnets følelsesmessige bånd med de personene som gir omsorg. Dette er spesielt viktig hos de minste (Askland og Sataøen, 2019, s. 56).

Vi skal nå se hva informantene tenker om det å fungere som en trygg base og et støttende stillas, noe som krever at barnet allerede har opparbeidet en trygg relasjon til den voksne i en tilknytningsfase (Askland og Sataøen, 2019, s.203).

I1 forteller at de må være en trygg base for barna ved å se dem i lek med andre og hjelpe dem inn i lek.

I1: «Noen leker ikke like lett, og trenger litt mer hjelp for å komme litt mer i gang eller bli inkludert eller inkludere seg selv.»

Dette samsvarer med det Neegaard sier om trygg base. Barna må føle seg trygg på at de blir sett, at de kan få støtte og hjelp samt oppmuntring når de trenger det (2020, s. 16). Her tar altså den voksne rollen som trygg base inn i leken. De voksne ser at barnet har et behov og må kanskje hjelpes litt i gang i samspill med andre barn. Da er den voksne til stede og trekker seg vekk igjen når barnet er i gang eller trygg på situasjonen. Barn trenger god tilknytning til foreldre og andre nære relasjoner for å føle seg trygge samt å kunne utforske verden og bli trygg og selvstendig. Det er avgjørende at barna har en trygg base i en voksen for at det skal tørre å utforske og at barnet skal kunne lære (Neegaard, 2020, s. 16).

I de minste barnas møte med friluftslivet vil de støte på inntrykk, læring og utfordringer. Barna vil da ha behov for støtte og anerkjennelse fra voksne. Barna må være trygg på at de voksne ser dem, om det så dreier seg om gråt eller stolte rop om å bli sett og anerkjent. Voksne må da evne å være på bølgelengde med barnas følelsesuttrykk (Neegaard, 2020, s. 16-18). I2, I3 og I4 forteller oss mer om å være omsorgspersoner og hvordan å gjøre de minste trygge også ute i naturen.

I2: «Vi følger barna der de går, støtter de i hva som opptar de og gir de erfaringer. Oppfordre de/veilede de til å beherske omgivelsene og eks reise seg selv opp fra bakken når de har falt. Helt ned i de små detaljene. Trygg base når de trenger det, men og se når de kan utvide komfortsonen sin.»

I3: *«Personalet må være flinke til å se barnets behov og behov for veiledning. Jeg er for barns beste og “her og nå” situasjonene. Vi er til stede, være på barnas nivå, tar barnas initiativ og gir impulser. De minste går gjerne ikke utenfor gjerdet de første mnd. for å starte med en trygg base og bli trygg her. Når de er trygge, tar vi dem ut. Da går vi gjerne til et fast sted og starter med å bli trygg der. Har alt man vil ha med utfordringer og terreng. Nå om våren er det mye mer.»*

I4: *«Gjør det barna har lyst til, tar barnas perspektiv og utfordrer de gjerne litt.»*

For de voksne vil det her ligge en utfordring i å vite hvor grenser går i forhold til når man skal utfordre barna og når man bare skal være den trygge havnen å komme til (Neegaard, 2020, s. 16). Her finnes det en intervensjonsmetode fra USA som heter trygghetssirkelen (Powell et. al. 2015). Denne metoden er bygget på tilknytningsteori og skal hjelpe foreldre å forstå barnas behov og bli bevisste egne utfordringer (Neegaard, 2020, s 16). I2, I3 og I4 legger her vekt på at barna skal være trygge, men de er samtidig bevisst på å la barna bevege seg ut av komfortsonen for å kjenne på utfordringer. De voksne fungerer slik som støttende stillas. Askland og Sataøen beskriver et støttende stillas som den støtten barnet får av en voksen, eller et barn utenfor dets egen utviklingszone, som gjør at barnet blir i stand til å utføre en oppgave som det ikke hadde klart på egenhånd (Askland og Sataøen, 2019, s.203).

Informantene er bevisst sin rolle i tilknytningen, hva de skal gjøre for å være et støttende stillas og den trygge basen for hvert individ. De tar evalueringer basert på sin tilknytning til barnet og hvor trygt barnet er på hvordan de byr på nye impulser og utfordringer.

4.2.2 Barns medvirkning

Barns medvirkning virket alle informantene å være enige om å hensynta, både ønsker og initiativ, spesielt i møte med naturen og på tur. I fra tidlig av har alle informantene gitt uttrykk på at barna skal være med i planleggingen på et visst plan. De ansatte prøver å legge opp til at det er verdien av å være ute å oppleve, samt å venne seg til å være ute, være i natur og bli vant til turregler. De beskriver en tilvenning til det å oppholde seg i naturen. Vi skal nå se på hva informantene sier om barns medvirkning i friluftslivet.

I1 forteller at de legger turene opp med tanke på barns medvirkning og baserer seg på barnas ønsker og behov.

I1: *«Litt forventningsavklaringer med hvilke opplevelser de minste skal få erfare. At vi legger opp til mestring for dem, og medvirkning. Følge deres behov, ikke tvinge de.»*

Barns medvirkning vil bidra til at barn føler seg sett og anerkjent, samt at de har en betydning i seg selv og fellesskapet. Dette er med på å utvikle selvværdet hos barnet (Askland og Sataøen, 2019, s. 144). I1 legger her vekt på at barna skal få erfare å ta egne bestemmelser, kanskje det er et barn eller en gruppe som bestemmer der flertallet bestemmer, hvor barna får oppleve demokrati i fellesskapet. I grunnloven (1814, § 104) står det at barn har rett til å bli hørt i spørsmål som gjelder seg selv, og deres mening skal tillegges vekt i overensstemmelse med deres alder og utvikling. Her legges det opp til lek og andre ytringer barn imellom der individene har innvirkning på prosesser som de er involvert i, og som leder til en beslutning. Barn lærer her at det finnes forskjellige meninger, at deres meninger kan ytres og at de andre kan ytre motstand uten at de mister trygghet og tillit (Larsen og Slåtten, 2019, s. 205).

I1 forteller oss at det de voksne på avdelingen gjør er å lytte til barna og tar overordnede bestemmelser som baserer seg på barnas behov og her og nå. De planlegger turer og opplevelser ute basert på både hva som skjer på avdelingen

I2 forteller at de observerer forskjeller inne og ute på hva barna aktiviserer seg selv med og at ute er det mer innspill og påfunn, både fra voksne og barn.

I2: *«De finner på mye rart som de ikke finner på inne. Går vi tilbake med samme barna til samme sted går de tilbake til leken og bygger den videre fra sist gang de var der. Varierer fra sted om det er definerte eller udefinerte lekeapparater ol. Noen ganger må de kanskje settes litt i gang, men når de er i gang så er de i gang.»*

Barns rett til medvirkning og pedagogisk dokumentasjon henger sammen. Barnets medvirkning er ikke en teknikk eller en metode, det er noe som ligger til grunn for holdninger og en væremåte for alt arbeidet i barnehagen. Hele personalgruppen må være deltagende og inkludert, og en metode for å få grunnlag for diskusjon og refleksjon blant personalet er ved å bruke pedagogisk dokumentasjon (Akslen og Moe, 2020, s.75). De ansatte på avdelingen har observert og sammen funnet ut av at ute er det friere miljø til å skape og engasjere. Denne type erfaring og dokumentasjon fører til å skape et bedre miljø både for lek og utvikling. Sammen kan de voksne observere barna på avdelingen over tid og fange opp hva som er populært på avdelingen for tiden. Dette kan komme fra daglige aktiviteter eller leker, og deretter planlegge turer med bakgrunn av hva som er blitt observert den siste tiden.

I3 forteller oss at de endrer planene sine ut ifra hva barna er interessert i der og da, og at de ikke legger for mye pedagogiske føringer gjennom planleggingen for tur. De har noe i bakhodet som mål for turen og opphold, men lar barna lede dem til hvordan de kommer til målet. De voksne har tanker om hva som er viktig å få med seg i løpet av turen, men ønsker å la barna få gode opplevelser fremfor å tvinge på dem læring som kan føre til at turen blir en dårligere opplevelse.

I3: «Mye blir til underveis, ut fra barnas initiativ eller voksnes initiativ. Barna tar gjerne opp igjen det som kommer fra voksne neste gang. Eks en sang og tok bregner og ble indianere. Vi finner på noe hele tiden.»

Barna blir altså inkludert i valgene underveis på turen. Valgene kan bli diskutert i små samlinger eller pauser underveis. Dette kan kalles ferdaråd, hvor forslag til veivalg og aktiviteter blir diskutert. Barnas valg kan være annerledes enn voksnes valg og preferanser. Veilederens oppgave er å følge opp barnas innspill og delta som medopplever i øyeblikket (Lundhaug og Neegaard, 2020, s. 116). Den voksne kan starte en aktivitet som barna går videre med og lager sin egen lek ut ifra voksne sitt innspill. Barna har kanskje blitt påvirket av tidligere erfaringer, men bruker denne positive opplevelsen til å videreføre leken og ved dette medvirker barna en “voksenaktivitet” og gjør den om til en aktivitet av og for barn. Dette handler også om voksenrollen, hvor påskrudd og motivert en er når en er med barna.

I4 forteller oss om hvordan de prøver å være på bølgelengde med barna ved å fokusere på barns beste og “her og nå” situasjonene for å sikre barns medvirkning. De ønsker å møte barna der de er i sin utvikling, i følelsene de har og øyeblikket de opplever. Samtidig vil de være inne som støttende stillas for barns erfaringer og læring ute i friluftslivet. De ønsker å se barnet som det er, hvert individ, og jobbe for at barnas hverdag er trygg og at de kan hjelpe individene med sin utvikling og samtidig respektere deres grenser.

I4: «Jeg er for barns beste og her og nå situasjonene. Vi er til stede, være på barnas nivå, tar barnas initiativ og gir impulser. Har aldri et mål om at nå skal vi lære sånn og sånn. Vi lærer av å være på tur. Vi velger tursted ut ifra hva området tilbyr.»

Barns medvirkning er et viktig aspekt i barnehagepraksisen. De voksnes samspill handler ikke om bare “her og nå”-situasjoner, men også for å ta frem det som kommer i fremtiden,

altså det som finnes utenfor den faktiske situasjonen som vi kan ta med oss videre og spille på i andre situasjoner eller aktiviteter (Askland og Sataøen, 2019, s. 209).

Det kommer godt frem i våre funn at informantene våre legger stor vekt på at barna skal opptre som aktører i eget liv ved hjelp av å kunne medvirke i barnehagehverdagen, samt å oppleve demokrati. Informantene virket for oss å være svært opptatt av å respektere hvert individ sine opplevelser i naturen, og å skape de gode opplevelsene og erfaringene som vil være med å påvirke fremtidens opplevelser og holdninger til friluftsliv.

4.2.3 Utdanning med tanke på å ferdes i naturen med barn

Vi valgte i våre intervju å få et innblikk i informantenes erfaringer med friluftsliv fra barnehagelærerutdanningen som en mulig forutsetning for deres utøvelse av å gi barna erfaringer med friluftsliv. I1, I2 og I4 hadde ikke fordypning innen friluftsliv og pekte alle på at det var for stort søkelys på artslære og for lite på praktisk kunnskap. Mytting og Bischoff (2008, s. 9-12) trekker frem kunnskap om basisferdigheter som nødvendige for at vi skal kunne være på tur og få de opplevelser vi søker i naturen (s. 10). I1 pekte på ønsket om å ha lært mer om basisferdigheter, mens I3 også knyttet ønsket om mer lære om praktisk kunnskap, og det å selv få gode og positive opplevelser på tur i naturen, opp mot det å kunne formidle dette videre i barnehagesammenheng.

I1: «Var veldig gøy, men fikk bare «det overfladiske». Var ikke så mye dybde, lærte om naturen o.l. Kunne tenkt meg mer praktisk undervisning om eks måltid ute, hvordan lage gapahuk og slikt.»

I3: «Kunne godt vært mer fokus på nyttige ting vi kan gjøre sammen med barn, istedenfor å fokusere på arter, litt praktiske ting som er nyttige for å ferdes i naturen med barn. Samtidig ha større fokus på å gi de voksne gode og positive opplevelser slik at de kan bringe videre med seg dette når de kommer ut og skal jobbe i barnehagen og ta med seg barn i barnehagen.»

I4: «Det var mye artslære, «bæsjelære» - hvilket dyr har bæsjet. Utviklingsstadier, generelt naturfag, de generelle prosessene. Syns det var veldig lite. Mye av det var lite, jeg kunne egentlig alt fra før. Utenom alle de spesifikke artene.»

Det kan her virke som om disse informantene ikke føler at utdanningen alene, gir den tilstrekkelige kunnskap for å utøve rammeplanens føringer om å kunne gi barna gode opplevelser med friluftsliv året rundt (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 52). I2 hadde på sin side fordypning innen friluftsliv i sin utdanning. Informanten hadde en annen opplevelse enn de andre og følte at erfaringer var opparbeidet når det gjelder å kunne bringe turglede med inn i barnehagehverdagen.

I2: “Hadde fordypning innen friluft, og fikk mye turerfaring og hvordan bruke disse erfaringene i barnehagen.”

4.2.4 Voksenrollen

Moen og Vårnes slår fast at vi voksne har ulike roller i barnehagen, men at vi som voksne i alle disse rollene er rollemodeller for barna. Barnas holdninger utvikles av voksne rollemodeller (2019, s. 45). Drugli (2018, s. 109) sine tanker om voksne som rollemodeller samsvarer med dette. Hun presiserer også at vi voksne må være bevisst våre egne holdninger i denne posisjonen, da de voksnes holdninger fort kommer til syne i barnehagen og styrer vår atferd. Vi skal nå se på hvordan våre informanter ser på sine og personalets holdninger som grunnlag for å selv kunne være rollemodeller for barna.

4.2.4.1 Holdninger og voksne som rollemodeller

Vi utfordret informantene på hvordan de voksne forholdt seg til utetid og det å ferdes i naturen med de minste, om hvilke holdninger de voksne utviste i den forbindelse, og hvordan informantene forholdt seg til personalets holdninger. Her var det ulike erfaringer. I1 og I2 følte at hele personalgruppen hadde gode holdninger med tanke på å være mye ute med barna, mens I3 og I4 hadde erfaringer med varierende holdninger blant personalet.

I1: «alle de voksne har samme holdning, slik at det ikke er vanskelig å få med seg avdelingen verken voksne eller barn.»

I2: «De ansatte liker å være ute, positive til å være ute, flinke til å aktivisere og engasjere seg med barna.»

I2: «De ansatte sine holdninger og ukeplan/rytme muliggjør for mer utetid.»

Vi ser her at personalet som I1 og I2 beskriver, muliggjør for utetid og friluftsopplevelser gjennom holdninger som er i tråd med Neegaards beskrivelse av de voksnes rolles betydning i barns friluftsliv (2019). Her vektlegger engasjement, kompetanse, deltakelse og vilje til å utvikle egen praksis blant de voksne, som avgjørende. Slike holdninger gir barna mulighet for erfaringer med friluftslivets egenverdi og rollen de voksne da inntar muliggjør det å utnytte friluftslivets- og naturens potensiale for faglig og pedagogisk arbeid (Neegaard, 2019).

I2: *«Det er viktig at de voksne er gode rollemodeller for barna og er engasjerte med barna.»*

Her samsvarer I2 sine tanker med Lundhaug (2020, s.99) sine beskrivelser av voksenrollen i møte med naturen, der engasjement og glede fra voksne og den innvirkning dette har på barna synliggjøres. Lundhaug peker på betydningen av bevissthet rundt voksenrollen med tanke på å fremme barns lek og utforskning.

I3: *«Jeg velger personalet ut ifra hvor de trivdes fordi da får barna det bedre, som for eksempel de som skal gå på tur. Dette blir et etisk dilemma; skal de samme gjøre det samme hele tiden, eller skal vi utfordre og utvikle oss?».*

I4: *«Enkelte voksne sin innstilling og holdning til ting er en ting, litt gammeldags tankegang om hva en barnehage skal være. Liten åpenhet om hva friluftsliv kan ha av positiv effekt.»*

I4: *«Dårlige forberedelser, dårlig lagånd i forhold til å komme seg ut på tur. Noen vil gjerne tilbake fordi de fryser lett. Voksne altså. Jeg skal sette i gang tiltak, ta med egen sekk ferdig pakket slik at den alltid er klar slik at vi kan gå lengre. Klargjøring av utstyr tar lengre tid da folk vil at det skal ta lang tid. Det er mer for at vi skal fortelle foreldrene at vi har vært ute uten at vi tar barnas perspektiv.»*

Askland og Sataøen (2019, s. 209) presiserer betydningen av voksne som rollemodeller gjennom bevisst samspill med barn og gjennom å gi barna stor tilgang på erfaringer, opplevelser og aktiviteter. Dette beskrives som et læringsmiljø av høy karakter som er variert og stimulerende, og avhenger av voksne som er opptatt av barnas interesser, erfaringer og læringsmuligheter. I3 og I4 virker å oppleve en del motstand i personalet som medfører at læringsmiljøet blir begrenset av de voksnes holdninger. I3 ser på situasjonen som et etisk dilemma når forskjellige preferanser i personalgruppen beskrives. I4 virker å bli motarbeidet i

sitt forsøk på å skape en turkultur på avdelingen. Det kan virke som om deler av personalet ikke er bevisst nok på hvordan deres egne holdninger påvirker barnas muligheter for å oppleve et læringsmiljø basert på lek, barnas interesser og erfaringer.

Gjennom sin kropp opplever og forstår barna verden (Fasting, 2017, s. 22). Ferdsel i naturen er en del av det å få kroppslige erfaringer. Fasting sier at vi voksne har et ansvar for å være bevisst at barn er kroppslige individer. Bevisstgjøring av personalet knyttet til betydningen av sine holdninger i forhold til dette vil dermed kunne være avgjørende for I3 og I4, for å kunne gi barna opplevelser som gjør dem i stand til å forstå verden.

Vi ser at det er forskjellige erfaringer med hvordan de voksne forholder seg til å gå på tur med barn i barnehagen. Lundhaug (2020, s. 99) hevder at voksnes holdninger og trivsel smitter over på barna. Sånn sett kan I3 sine vurderinger av hvem av de voksne som er med på tur, være en viktig avveining å ta i og med at dette påvirker barnas opplevelse. Som I3 sier er dette et etisk dilemma. Her vurderes barnas beste i forhold til voksne som trives på tur opp mot det å prøve å utfordre de voksne som ikke er mest positivt innstilt til turer. Lundhaug utdyper dette ved å understreke at de voksne som rollemodeller enten kan fremme eller hemme barnas indre motivasjon til lek og utforskning på turer gjennom de holdninger de utstråler ovenfor barna (2020, s. 99).

Voksnes positive holdninger på tur vil også kunne også påvirke andre voksnes tilstedeværelse på tur.

I1: «Alle er positive innstilt til tur. Varierende kompetanse, alle liker det, men kunne hatt en ildsjel som gjerne drar det litt lengre.»

Her synliggjøres det av I1 at en "ildsjel", eller voksen med god kompetanse innen friluft, kunne bistått andre voksne med påfyll av kompetanse og inspirasjon. At alle skal bli faglig sterke innen det å jobbe med friluftsliv i barnehagen etter endt utdanning, spesielt uten fordypning, virker ambisiøst basert på informantenes tilbakemeldinger. En voksen med kompetanse til å innta rollen som veileder synliggjøres av Lundhaug og Neegaard (2020, s. 116), som sier at en voksen med god kunnskap på området vil kunne være en mulig løsning for å kunne heve kompetansen til annet personale og skape bedre forutsetninger for å gi barn i barnehagen friluftserfaringer. Veilederrollen som underviser, organisator, leder, omsorgsperson og motivator understrekes også av Mytting og Bischoff (2008, s. 255).

4.2.4.2 Være påskrudd

I1 og I3 fremhever at det er stor forskjell i hvordan de voksne forholder seg til barna på barnehagens inngjerdede område i forhold til utenfor gjerdet på tur. De har begge observert de voksne som betraktelig mer påskrudde utenfor gjerdet enn innenfor. I3 sier at dette er jobbet mye med, men at gamle vaner fort kommer tilbake. I1 har tanker om eget utviklingsprosjekt for å få personalet mer påskrudd også innenfor gjerdet.

I1: «Hvem som helst av de voksne kan tildeles utetid på barnehagens område uten noen problem. Så kan man diskutere hvordan man er en påskrudd og tilstedeværende voksen når man er ute. Varierende hvordan de er til stede i barnehagen. Kunne vært et eget utviklingsprosjekt å unngå for mye voksenprat i utetiden og heller være mer påskrudd og tilstedeværende voksen på både uteområdet og inne i barnehagen.»

I1: «I skogsområdet er de voksne med å lage lek av udefinert materiell, klarer å følge opp barnas initiativ og er mer på.»

I3: «Med en gang man kommer utenfor gjerdet må voksne være mer påskrudde. På uteområdet er det gjerder og man slipper skuldrene ned og slapper av, mindre med i leken til barna og det er flere voksne til stede på området, men på tur har du ikke muligheten til det. Det er færre voksne og flere risikoer, og da blir man mer påskrudd og mer involvert i barnas lek også. Burde være det innenfor gjerdet og. Det har vi jobbet mye med. Får en forbedring der og da, men så sklir det tilbake like raskt som det oppstod.»

At de voksne er mer påskrudd og tett på utenfor barnehagen sitt område kan være et argument for å tilbringe mer tid på tur. Barna vil da, om mulig noe ubevisst fra de voksne, få tettere oppfølging av mer engasjerte voksne.

Årsakene til at de voksne er mer påskrudde utenfor barnehagen kan være mangfoldige. I3 er inne på antall voksne og risiko på tur som årsak. Lundhaug og Neegaard sin beskrivelse av tursjefen (2020, s. 116) som en administrator, forvalter og kontrollør som har kortsiktige perspektiver for oppgavene som utføres samsvarer her. Tursjefen må være en tydelig leder i situasjoner som innebærer risiko, slik som trafikk, høye stup og glatt underlag. Tursjefen må også ha oversikt over barnegruppen da omgivelsene ikke begrenser barnas ferdsel slik som

innenfor en inngjerding. Rollen som tursjef tenker vi inntas av de voksne når de ser behovet for dette i situasjonene som oppstår og som den voksne ser kan oppstå.

Både I1 og I3 er inne på at de voksne på tur er mer “på”, involvert i barnas lek og mer observant på barnas initiativ. I naturen er materialer for lek mindre definert. Mulighetene for lek er gjerne annerledes enn innenfor barnehagens område. Nye omgivelser innbyr gjerne til at barna trenger mer støtte fra voksne for å se mulighetene for lek. Her kan vi snakke om barnas affordances, barnas individuelle tiltrekning til de muligheter de ser i omgivelsene, og constraints, hva som hemmer eller fremmer barna i møte med de oppgaver og det omgivelsene tilbyr (Neegaard, 2020, s. 27). I møtet mellom barnas opparbeidede affordances og constraints er det behov for påskrudde og observante voksne for å påse at barna møter utfordringer i møte med naturen tilpasset deres individuelle behov (Neegaard, 2020, s. 27).

5.0 Avslutning

Problemstillingen vi har basert vår undersøkelse på er *“Hvordan forholder personalet seg til det å gi de minste barna (1-3 år) erfaringer med friluftsliv i barnehagen?”*. Formålet med undersøkelsen var å få innsyn i hvordan og hvorfor personalet skal gi de minste barna erfaringer med friluftsliv i barnehagen, og om hva som muliggjorde eller begrenset denne delen av barnehagehverdagen. Ved å bruke intervju som kvalitativ metode har vi gjennom funn fra de ulike informantene og teori på området, fått belyst problemstillingen ved hjelp av kunnskap, kompetanse og erfaringer.

Informantene har ansvar på forskjellige avdelinger med samme aldersgruppe, og kommer fra både tradisjonelle- og friluftsbarnehager. Felles for alle informantene er at fremviser interesse og positive holdninger til det å gi de minste erfaringer med friluftsliv i barnehagen. De vektlegger betydningen av barns positive erfaringer, medvirkning, trivsel og progresjon som avgjørende. Vi opplever at informantene ikke ser så mange begrensninger ved å ta de minste med ut i naturen i seg selv, men at eventuelle begrensninger ligger mer i de voksnes holdninger, kompetanse og i praktiske hensyn.

Ut ifra informantenes tanker og holdninger, har vår forståelse av de positive effekter de minste barnas friluftsliv erfaringer har i forhold til barnas utvikling blitt mer pålitelig. Vi har sett at personalet også blir mer engasjerte og deltakende i barns lek når de er ute i naturen. De voksne er mer påskrudd, og ser bedre muligheter fra barnas perspektiv. Da er det også lettere å veilede og støtte barna gjennom lek, læring, undring og sosiale relasjoner, når man allerede er i “her og nå” øyeblikkene. Det kan da skape bedre samspill mellom barna på avdelingen.

Vi har fått klarhet i at bevissthet og en plan for gradvis tilvenning til naturen kan bidra til å skape gode opplevelser, og at man deretter ved å fungere som trygg base og støttende stillas, lettere vil kunne skape de gode opplevelsene og progresjon for de minste barna.

Gjennom vår undersøkelse har vi fått en økende forståelse for både friluftslivets egenverdi, men også nytteverdi i barnehagen. Turglede, egenverdien, medfører større nytteverdi og opparbeiding av ferdigheter når den er basert på barnas medvirkning og tidligere positive opplevelser. Vi har fått mer kunnskap om hvor viktig det er å la barna ha muligheter til å

oppleve og erfare naturen i fra tidlig alder, både til å utfolde seg fritt og ha positive opplevelser i møte med forskjellige miljøer.

Ved å ta innover oss informantenes tanker, støttet med teori, har vi kunnet konkludere med at barnas muligheter for å få disse erfaringene avhenger av oss voksne, og at vi som barnehagelærere må være bevisst på de positive effektene naturopplevelser medfører i forhold til barns utvikling og trivsel. Dette medfører et ansvar også i forhold til bevisstgjøring av annet personale, kompetanseheving og å sørge for at holdninger utvises i tråd med hva som er til barnas beste. Påfyll av kompetanse bør være på agendaen, spesielt i barnehager som ser begrensninger når det gjelder å gi småbarnsavdelinger gode erfaringer med naturen. Kompetanse på området fremstilles som et kriterium fra informantene for å skape trygghet og motivasjon hos de voksne når de skal ferdes i naturen med barn. Vi har fått en indikasjon på at utdanning av barnehagelærere i seg selv ikke dekker friluftskompetanse tilstrekkelig. Vi konkluderer med at dette bør suppleres enten av personale med god erfaring eller fordypning innen området. Ekstern kompetanseheving bør også vurderes for å gi barna de mulighetene de har krav på å få.

Det kunne vært interessant og nyttig å videre undersøke årsak og mulige løsninger på eventuelt manglende kunnskap hos barnehagepersonell knyttet mot det å skape turglede i barnehagen. En kvantitativ studie med flere respondenter ville nok kunne synliggjort bedre hva profesjonen føler kunne bistått dem for å gi trygghet og mestring, og om vår konklusjon medfører riktighet. Dette kunne gitt bedre svar på hva de ønsker av utbytte på området fra utdanningen, om læringsmål og innhold burde vært justert, men også hvordan de kunne sett for seg kompetanseheving etter endt utdanning. Et raskt søk på internett viser at det finnes flere tilbydere av ekstern og praktisk kursing av barnehagepersonale innen friluftsliv. Spesifikke kurs knyttet mot de minste barna hadde kunnet være verdifullt å utarbeide. Økt bevissthet rundt betydningen av friluftsopplevelser for barn, og et ønske om kompetanseheving fra barnehagene ville kunne medføre at slike tiltak ble benyttet i høyere grad.

Betydningen av å gi barna erfaringer med friluftsliv vil trolig bli minst like viktig i fremtiden. Økt inaktivitet vil med stor sannsynlighet medføre enda større behov for forebygging av gode livsstilsvaner allerede fra småbarnsalder.

Vi håper denne undersøkelsen kan bidra til økt bevissthet rundt det å gi de minste barna erfaringer med naturen og friluftsliv i barnehagehverdagen, og at den gir en bredere forståelse av hvordan personalets engasjement og fremtreden har direkte innvirkning på barnas opplevelser og fremtidige holdninger.

6.0 Litteraturliste

- Akslen, Å. N. & Moe, R. (2020). *Barnehagepedagogikk - ei innføring for studentar*. Det Norske Samlaget.
- Askland, L. & Sataøen, S. O. (2019). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst* (4. utg.). Gyldendal.
- Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2021). Bacheloroppgaven. I M. D. Bergsland & H. Jæger (Red.). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen* (s. 51-87). Cappelen Damm Akademisk.
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7. utg.). Gyldendal.
- Drugli, M. B. (2018). *Liten i barnehagen* (3. utg.). Cappelen Damm Akademisk.
- Fasting, M. L. (2017). *Barns utelek*. Universitetsforlaget.
- Gibson, J. J. (2015). *The ecological approach to visual perception*. Psychology Press Classic Editions.
- Grunnloven (1814). *Kongeriket Noregs grunnlov* (LOV-1814-05-17). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17-nn>
- Grønmo, S. (2015). *Samfunnsvitenskapelige metoder* (2. utg.). Fagbokforlaget.
- Haga, M. & Sigmundsson, H. (2004). Motorisk utvikling - en teoretisk oversikt. I M. Haga (Red). *Motorikk & samfunn* (s. 23-38). SEBU Forlag.
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2021). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (6. utg.). Abstrakt forlag.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen – innhold og oppgaver*. Udir.
[Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver bokmål \(udir.no\)](https://www.udir.no/rammeplan-for-barnehagens-innhold-og-oppgaver-bokmal)
- Langholm, G., Hilmo, I., Holter, K., Lea, A & Synnes, K. (2017). *Forskerfrøboka* (2. utg.). Fagbokforlaget.
- Larsen, A. K. (2017). *En enklere metode* (2. utg.). Fagbokforlaget.

Larsen, A. K. & Slåtten, M. V. (2019). *En bok om oppvekst* (5. utg.). Fagbokforlaget.

Lundhaug, T. (2020). Profesjonskompetanse i friluftsliv og uteliv. I T. Lundhaug & H. R. Neegaard. *Friluftsliv og uteliv i barnehagen* (s. 97-112). Cappelen Damm Akademisk

Lundhaug, T. (2020). Sikkerhet i barns friluftsliv. I T. Lundhaug & H. R. Neegaard. *Friluftsliv og uteliv i barnehagen* (s. 29-52). Cappelen Damm Akademisk

Lundhaug, T. & Neegaard, H. R. (2020). Ledelse i friluftsliv og uteliv. I T. Lundhaug & H. R. Neegaard. *Friluftsliv og uteliv i barnehagen* (s. 113-137). Cappelen Damm Akademisk

Meld. St. 18 (2015–2016). *Friluftsliv - Natur som kilde til helse og livskvalitet*. Klima- og miljødepartementet. Regjeringen.no.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/9147361515a74ec8822c8dac5f43a95a/no/pdfs/stm201520160018000dddpdfs.pdf>

Meld. St. 39 (2000–2001). *Friluftsliv - Ein veg til høgare livskvalitet*. Klima- og miljødepartementet. Regjeringen.no. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-39-2000-2001-/id194963/?ch=2>

Moen, C. H. & Vårnes, T. K. (2019) Å leve i samklang med naturen - lettere sagt enn gjort!. I K.E. W. Bjørndal (Red.) & V. Bergan. *Bærekraft i praksis i barnehagen* (s.37-51). Universitetsforlaget.

Moser, T. (2018). Den sosiale kroppen. I E. B. H. Sandseter, T. L. Hagen & T. Moser (Red.). *Kroppslighet i barnehagen – pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse* (3. utg.). Gyldendal.

Mytting, I. & Bischoff, A. (2008). *Friluftsliv*. Gyldendal undervisning.

Neegaard, H. (2019, 27. September). *Friluftsliv i barnehagen*. Forskerfrø: [Forskerfrø: Forskerfrø: Friluftsliv i barnehagen \(xn--forskerfr-t8a.no\)](https://www.forskerfror.no/friluftsliv-i-barnehagen)

Neegaard, H. R. (2020). Hva preger barnas friluftsliv? I T. Lundhaug & H. R. Neegaard. *Friluftsliv og uteliv i barnehagen* (s. 11-28). Cappelen Damm Akademisk

Neegaard, H. R. (2020). Legitimering av friluftsliv og uteliv i barnehagen. I T. Lundhaug & H. R. Neegaard. *Friluftsliv og uteliv i barnehagen* (s. 72-89). Cappelen Damm Akademisk

Osnes, H., Skaug, H. N. & Kaarby, K. M. E. (2015). *Kropp, bevegelse og helse i barnehagen* (2. Utg.). Universitetsforlaget.

Powell, B., Cooper, G., Hoffman, K & Marvin, B. (2015). *Trygghetssirkelen. en tilknytningsbasert intervensjon* (M-C. Jahr, Overs.). Gyldendal akademisk. (Opprinnelig utgitt 2014).

Sageidet, B. M. (2019). Pedagogiske metoder for å lære barn om sammenhenger for bærekraftig utvikling. I K.E. W. Bjørndal (Red.) & V. Bergan. *Bærekraft i praksis i barnehagen* (s.53-66). Universitetsforlaget.

Schmidt, R. A. (1991). *Motor learning and performance - from principles to practice*. Human kinetics books.

Stai, S. (2021, 7. august). *Barn og naturen*. NDLA. <https://ndla.no/article/31545>

7.0 Vedlegg

7.1 Vedlegg 1

Intervjuguide

Oppstart:

Introduksjon av informant:

Bakgrunn, utdanning, yrkesaktivitet, stilling, hvor lenge i barnehagen og på avdelingen.

Uformell prat rundt problemstilling.

Vår definisjon på friluftsliv i barnehagen er tid som tilbringes utenfor barnehagens områder, med sanselige og fysiske opplevelser og erfaringer med natur. Barna møter her nye opplevelser og erfaringer med områder der de må bruke sin affordance til å se muligheter i miljøet. Vi tenker også at det er en arena for å utvikle affordance sammen med andre barn og voksne.

Generelt om respondentens erfaringer med friluftsliv, både selv og med barn:

- Hvilke erfaringer har du selv med friluftsliv?
- Hvilke erfaringer har du med friluftsliv med barn?
- Har du lært om friluftsliv i din utdanning? Eventuelt hva var søkelyset på friluftsliv da du var under utdanning?

Utetid på barnehagens område:

- Hvor mye tid tilbringer dere ute i barnehagen per dag?
- Hva muliggjør/begrenser eventuelt barnas utetid hos dere?
- Hva tenker du om hvordan barnehagens uteområde er tilrettelagt i forhold til muligheter for variert lek for de minste?

Utetid utenfor barnehagens område:

- Hvor mye tid tilbringer dere utenfor barnehagens områder, sånn omtrent i uken?

- Hva gjør dere da?
- Hvordan vil du beskrive områdene/omgivelsene dere benytter til turer?
- Hva føler du muliggjør/begrenser eventuelt det å ta med barna på tur i naturen?
- Har du erfaring med gjennomføring av sovetid på tur med barna på småbarnsavdeling og evt. hvordan fungerte dette?

Måltidsituasjoner ute:

- Hvordan fungerer måltidsituasjoner ute vs inne?
- Hva gjør dere ift. måltid på tur?

Utetid generelt:

- Hva tenker du om betydningen av at barna får friluftserfaringer på en småbarnsavdeling?
- Hva tenker du kan være fordeler med at de minste barna får ferdes og oppholde seg i naturen?
- Hvordan opplever du barnas lek og samspill ute i forhold til inne?
- Hvordan bruker dere naturen som pedagogisk arena knyttet opp mot ulike fagområder i fra Rammeplanen?
- Hva tenker du er viktig å hensynta med tanke på å ferdes i naturen med de minste?
- Hvordan forholder personalet seg til det å gå på tur med barna på avdelingen?
- Hva kan gjøres for å bedre personalets forutsetninger med tanke på å bruke naturen sammen med barna?
- Er det noe du selv føler kunne vært gjort annerledes i forhold til utetid og turer enn det dere gjør nå?

Avslutning:

- Er det noe du ønsker å tilføye avslutningsvis?
- Takk for at du kunne stille til intervju :)